

Skjutningar och beslag av skjutvapen i Polisregion Stockholm under 2020

Utgivare: Polismyndigheten, Polisregion Stockholm, 106 75 Stockholm

Diarienummer: A650.710/2021:428

Författare: Joakim Sturup, Operativ-strategisk sektion (OSS), Regionskansliet.

Omslagsfoto: Pixabay

Upplaga: Intrapolis, Internet, tryckt/kopierad

Datum: 2021-11-15

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Rekommendationer	5
3	Inledning	6
3.1	Vapen och skjutningar globalt	6
3.2	Vapen och skjutningar i Europa	7
3.3	Vapen och skjutningar i Sverige	8
3.4	Vapen och skjutningar i Stockholm	10
3.5	Syfte	11
4	Metod och material	12
4.1	Vapenbeslag	12
4.2	Skjutningar	12
4.3	Forensiska handläggningstider	12
4.4	Uppföljningstid	13
4.5	FAP-undersökningar	13
4.6	Modifierade vapen	13
5	Resultat	14
5.1	Beslag av skjutvapen	14
5.1.1	Plats och karaktär	14
5.1.2	Beskrivning av vapnen	15
5.1.3	Tillverkningsland och bakspårning	17
5.1.4	Start- och tårgasvapen	17
5.2	Skjutningar	19
5.2.1	Plats och karaktär	19
5.2.2	Kaliber och typ av vapen	20
5.3	Brottsplatsundersökningar, forensiska handläggningstider, resultat av forensiska utlåtanden och uppkläring	21
5.3.1	Vapenbeslag	21
5.3.2	Skjutningar och hylsor	23
5.3.3	Uppklaring	24
5.4	Överlappningen mellan vapenbeslag och skjutningar	25
6	Diskussion	27
6.1	Skjutningar och beslag av skjutvapen	27
6.2	Antalet vapen i omlopp i Stockholm	29
6.3	Start- och tårgasvapen	30
6.4	Kriminaltekniska, forensiska och ballistiska metoder och undersökningar	32
6.5	National Firearms Focal Point (NFFP)	33
7	Slutsatser	34
8	Referenser	35
9	Appendix I	37

1 Sammanfattning

Inledning och metod

Skjutningar och sprängningar är tillsammans med vissa andra brottskategorier särskilt utmanande för Polismyndigheten och har haft en synnerligen ogynnsam utveckling såväl nationellt som regionalt. Den aktuella rapporten baseras på 269 beslag av skarpa vapen i kriminella miljöer och 166 skjutningar i Region Stockholm under 2020 och syftar till att ge en regional lägesbild gällande fenomenet skjutvapenvåld.

Vapenbeslag

Totalt beslagtogs 221 pistoler, 28 kulsprutepistoler och 20 automatkarbiner i 195 ärenden under 2020, av dessa var 56 helautomatiska vapen. Det vanligaste var att ett vapen beslagtogs enskilt (58% av vapnen) men större beslag såsom två vapen (19%), 3 till 9 vapen (17%) och 10 eller fler vapen (6%) förekom också. Den mest frekvent förekommande platsen där vapnen återfanns var i en bostad, följt av en allmänt tillgänglig plats och sedan en låst offentlig plats. De länder där de flesta vapnen hade tillverkats var Turkiet och f.d. Jugoslavien och endast fjorton procent av vapnen hade försökts bakspårats internationellt. Över en tredjedel av pistolerna var konverterade start- och tårgaspistoler, varav Zorakis från Turkiet var överlägset vanligaste fabrikatet. Brottplatsundersökning genomfördes vid en fjärdedel av beslagsärendena och en tredjedel av vapnen kunde spåras till person genom antingen DNA-spår eller fingeravtryck. Av de 195 ärenden med beslagtagna vapen klarades över hälften upp.

Skjutningar

Tidsmässigt fördelade sig skjutningarna ojämnt över dygnets timmar då en majoritet av morden och mordförsöken skedde mellan klockan 21 och 23 medan övriga skjutningar var något mer jämnt fördelade över kvällens timmar. Huvuddelen av skjutningarna skedde på allmän plats, följt av i skogsområden eller liknande platser och några större skillnader mellan morden och mordförsöken och övriga skjutningar kunde inte identifieras. Vanligaste förekommande kalibern i skjutningarna var 9x19 som förekom i 40% av skjutningarna. Vidare användes två eller fler vapen i över en femtedel av skjutningarna och totalt stod konverterade start- och tårgasvapen för en femtedel av de vapen som kunde kopplas till skjutningar under 2020. Brottplatsundersökning genomfördes i 77% av skjutningarna och DNA-spårsäkning hade genomförts på närmare 800 hylsor i 116 skjutningar och gav träff mot person i närmare en tiondel av ärendena. Av de 166 skjutningarna klarades något över en tiondel upp och uppkläringen var högre i morden än i andra skjutningar.

Diskussion och slutsats

Gällande kaliber återfanns en relativt stor överensstämmelse mellan skjutningar och beslagtagna vapen där 9x19 var vanligast. Det kan noteras en minskning i andelen skjutningar som utförts med automatkarbiner jämfört med åren 2015 till 2019, vilket är en önskad utveckling. Gällande typ av vapen var de traditionella äldre vapnen som oftast kommer från tidigare konfliktzoner vanligast, de bedöms utgöra 40% av beslagen, följt av konverterade start- och tårgasvapen som bedöms utgöra något över en tredjedel, samt nyare vapen som nyligen gått från den legala marknaden i Sverige eller i annat land (mellan 10 och 20%). Den sammantagna bilden är att det föreligger ett stort behov av att samhället måste agera mot tillförseln av vapen från andra länder men även inom Sverige.

2 Rekommendationer

1. Stärkta forensiska och ballistiska undersökningar

Resultaten från rapporten, sammantagen med internationell forskning, operativ kunskap och polisiära metodstöd påtalar behovet av snabba svarstider på forensiska och ballistiska undersökningar vid skjutningar och beslag av skjutvapen:

- Region Stockholm bör vidare utveckla den forensiska ambitionshöjningen som initierats under 2020 och bygga en stabil förmåga för att samla in och analysera information om skjutningar och skjutvapen i den operativa tidsskalan
- Det finns ett behov av snabba svar gällande ballistiska undersökningar och Polismyndigheten torde utveckla förmåga att kunna läsa in ballistiska spår och genomföra DNA-undersökningar i Stockholm som är landets huvudstad, största staden i landet och har närmare 40% av skjutningarna nationellt
- Kriminaltekniska undersökningar i både beslagsärenden och skjutningar bedöms vara en framgångsfaktor för lagföring och regionen bör sträva efter att genomföra dess i så hög utsträckning som det går

2. Nationell samling gällande skjutvapen

Polismyndigheten bör kunna följa vapenflöden i realtid genom en sammanhållen förmåga genom bakspårning av vapen och inhämtande av statistik samt utgöra ett operativt nav i arbetet mot vapnen. Ett sätt att förbättra den nationella lägesbilden enligt punkten ovan borde det initieras ett nationellt nav för skjutvapen. Detta torde utgöras av företrädare från utredningsenheten, underrättelseenheten, Nationellt forensiskt center (NFC), kriminalteknisk förmåga och analysförmåga med uppdrag att motverka tillförseln av skjutvapen. Tullverket innefattar en viktig samarbetspartner i detta arbete.

3. Gemensam strategi att motverka vapensmuggling

Det finns ett behov att utveckla en strategi för att minska tillgången på skjutvapen i Sverige. Denna bör innefatta alla delar av tillförselleden såväl som smuggling av vapen från f.d. konfliktområden, införseln och konverteringen av start- och tårgasvapen såväl som avledningen av legala vapen till den illegala marknaden inom landet.

4. Åtgärder mot konverterade start- och tårgasvapen

En hög andel av de beslagtagna skjutvapnen i kriminella miljöer utgörs av konverterade start- och tårgasvapen och en hög andel av skjutningarna utförs med dessa vapen.

- Det finns ett stort behov för Tullverket och Polisen att genomföra insatser mot flödet av icke-modifierade och modifierade start- och tårgasvapen till Sverige
- För att kunna stoppa flödet av icke-modifierade start- och tårgasvapen bör Sverige ha en strategi för att belysa problematiken med dessa vapen i Sverige för EU och de länder där vapnen oftast har sitt ursprung

5. Nationell kartläggning

Den aktuella rapporten svarar på vissa frågor kring vapenmarknaden och användandet av skjutvapen, men kunskapen är regional och i vad utsträckning den kan generaliseras till nationell nivå är oklart. Det finns därmed ett behov att göra en liknande sammanställning nationellt.

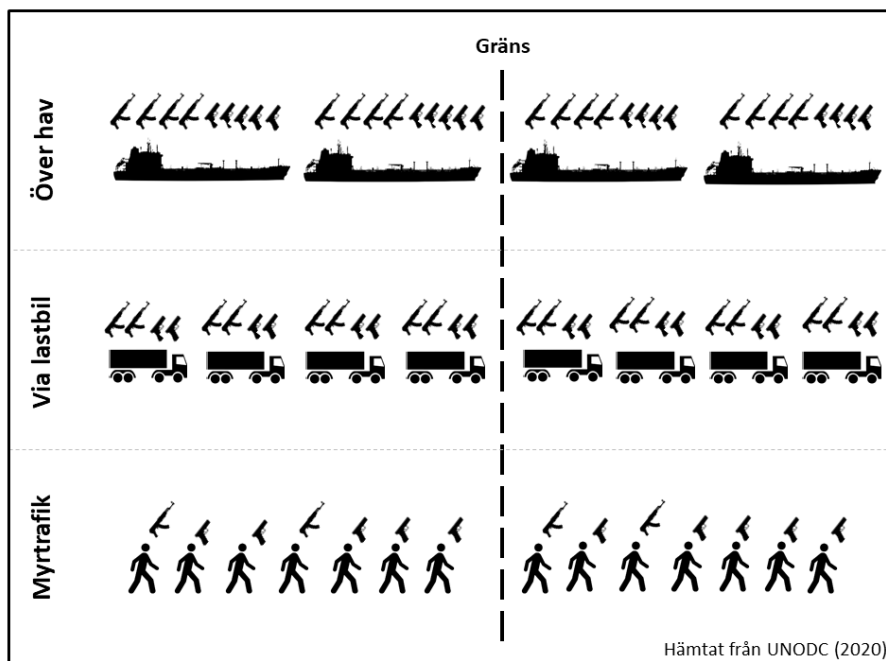
3 Inledning

Skjutvapenvåld och sprängningar utgör tillsammans med några andra områden såsom brott i nära relation, brott mot andra särskilt utsatta brottsoffer, bedrägerier och vissa välfärdsbrott särskilt utmanande områden för svensk polis. Något som gemensamt för dessa brottstyper är att den pågående pandemin inte har dämpat omfattningen av dessa brottstyper i samma utsträckning som flera andra brott (Gerell, Kardell & Kindgren, 2021). Oberoende på om ökningen av skjutvapenvåld i Sverige har brutits eller inte står Sverige ut mot andra europeiska jämförbara länder (Sturup et al., 2019) och samhällets framtida arbete torde fokusera att reducera skjutningar till motsvarande nivå som andra jämförbara länder. Ett led i detta arbete är att gå från de starka individ- och nätverksinriktade åtgärderna till att i högre utsträckning också arbeta fenomenbaserat mot förekomsten av skjutvapen och skjutningar.

3.1 Vapen och skjutningar globalt

Enligt Världshälsoorganisationen dödas årligen lika många människor av våld som kan kopplas till organiserad brottslighet och kriminella nätverk som det dödas i krig och 54% av alla mord globalt begås med skjutvapen (UNODC, 2019). Enligt UNODC rapport om vapensmuggling från 2020 framkommer att vapensmuggling är ett globalt fenomen men att det är stor variation mellan kontinenter och länder (UNODC, 2020). Pistoler utgjorde 39% av de vapen som beslagtogs globalt medan kulsprutepistoler utgjorde 3%, automatkarbiner 1% och resterande vapen 57%. I rapporten framkommer att det i huvudsak finns tre olika typer av smuggling av vapen över gränser, dessa är över hav (förflyttning av större kvantiteter, främst mellan kontinenter), via land främst per lastbilar (förflyttning medelstora kvantiteter) och genom så kallad myrtrafik (förflyttning av ett eller ett fåtal vapen) vilket återfinns i diagram 1 nedan.

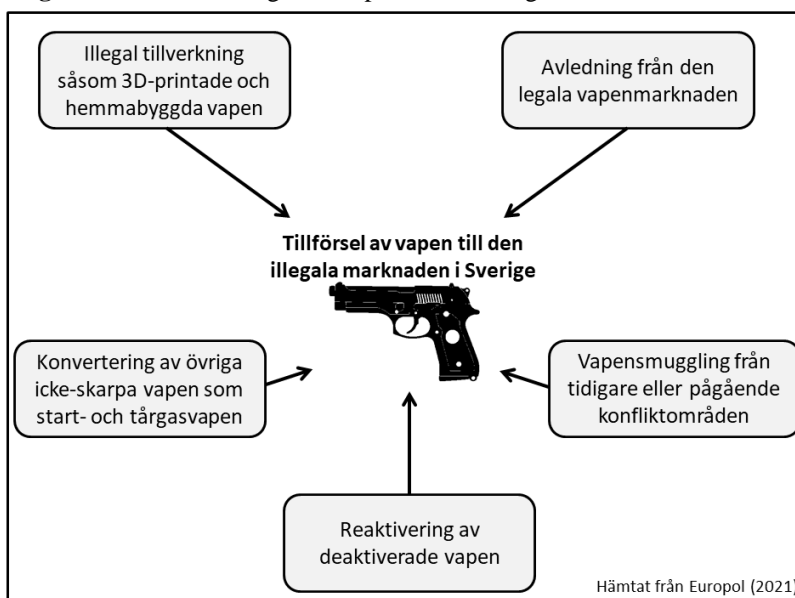
Diagram 1. Smugglingsmetoder av illegala vapen

3.2 Vapen och skjutningar i Europa

I Europols rapport ”*Serious and organised crime threat assessment*” framgår att aktörer inom den organiserade brottsligheten använder allt mer våld och att skjutningar och sprängningar på allmän plats utgör en allt större risk för allmänheten. Vidare utgör vapenhandeln en risk mot EU:s inre säkerhet (Europol, 2021). Det framgår även att det finns ett stort utbud av illegala vapen inom EU och att konverterade start- och tårgasvapen har blivit allt mer efterfrågade bland kriminella och utgör en allt större del av smugglade vapen. Enligt Europol finns det fem tillförselvägar av illegala vapen inom EU, dessa är 1) avledning från den legala marknaden, 2) smuggling från tidigare eller pågående konfliktområden, 3) reaktivering av deaktiverade vapen och modifiering till grövre kaliber (då framför allt då Flobertvapen), 4) konvertering av övriga icke-skarpa vapen (då framför allt start och tårgastvapen) samt 5) illegal tillverkning av skjutvapen (utgörs framför allt av hemmabyggen och 3D-printade vapen), se även figuren nedan.

Diagram 2. Tillförselvägar av vapen till den illegala marknaden

Project Fire var ett EU-finansierat projekt som initierades för att undersöka vapensmuggling och vapenanvändning inom EU (Savona & Mancuso, 2017). Slutrapporten påvisade att majoriteten av skjutvapnen kunde härledas från den legala marknaden och att aktörerna som var inblandade i vapenhandeln var kriminella organiserade nätverk, korrupta tjänstemän och professionella samt hobbyister. Rapporten utgick från över 19.000 vapen i närmare 4.000 ärenden inom EU mellan 2010 och 2015 varav majoriteten av ärendena utgjordes av så kallade ”myrtrafiksärenden”, men storskaliga beslag utgjorde en signifikant andel av det totala antalet vapen med endast ett fåtal aktörer involverade. Det framgick att efterfrågan av illegala skjutvapen huvudsakligen kom från kriminella nätverk, terroristgrupper och individuella vapenintresserade (då samlare eller personer som bär vapen i självskydd). Huvuddelen av vapnen tillfördes genom länder i f.d. Sovjetunionen och f.d. Jugoslavien. I rapporten väcktes också frågor om hur konfliktområden som Syrien och Ukraina kommer påverka vapentillgången inom EU i framtiden (Savona & Mancuso, 2017). Ett EU-finansierat projekt som leds av Flemish Peace Institute har undersökt tillförseln med skjutvapen och skjutningar i EU-länder och kommer att offentligt presentera sin rapport i december 2021. Projektet visar på att huvuddelen av länderna har en minskad

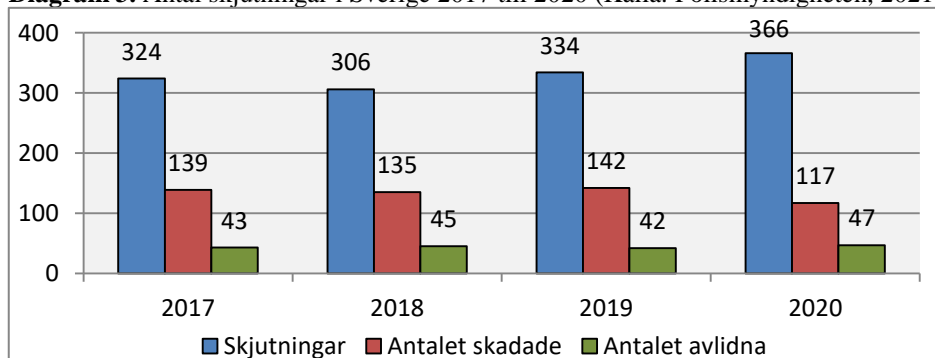
frekvens av dödligt skjutvapenvåld men att tre länder står ut från denna utveckling, Sverige och Nederländerna, samt ter sig Belgien ha en liknande utveckling men inte lika uttalad som i de andra två länderna. Projektet har även kunnat visa att Sverige och Nederländerna står ut med en relativt hög andel automatkarbiner som hanteras och används i kriminella miljöer (Flemish Peace Institute, kommande). Liknande mönster har återfunnits gällande detonerade handgranater i de tre länderna, med en tidig ökning och hög frekvens i Sverige, en något senare start men hög frekvens i Nederländerna och en ytterligare senare ökning i Belgien (Krusselmann, Rabolini, Sturup, Duquet & Liem, kommande).

Redan under 2017 rapporterade Europol att reaktiverade vapen och konverterade start- och tårgasvapen utgjorde en av huvudkällorna till illegala vapen inom EU (Europol, 2017). Vidare publicerade Small arms survey en rapport som undersökte konverterade vapen i Europa (Florquin & King, 2018). I rapporten framgår att konverterade vapnen var billiga, lättillgängliga och svåra att bakspåra, vilket utgör karaktärsdrag som gör vapnen attraktiva för individer inom den organiserade brottsligheten och kriminella nätverk. Vanligast var konverterade tårgasvapen från Turkiet och Slovakien och det framgår att det enda som krävs för att konvertera start- och tårgasvapen är basala ingenjörskunskaper, vanliga verktyg och en lokal. Florquin och King (2018) påtalade att det inte endast var kriminella nätverk som hade intresse av smuggling och konvertering av sådana vapen utan att självlärd individ, t.ex. som lärt sig genom internet, var associerade med dessa vapen. Rapporten konkluderade även att ett skjutvapencenter som arbetar med frågan om konverterade vapen i realtid är en framgångsfaktor för att identifiera, förebygga och utreda konverterade skjutvapen (Florquin & King, 2018).

3.3 Vapen och skjutningar i Sverige

Det har varit en avsevärd ökning i antalet män 15 till 29 år som eller vårdas på sjukhus eller avlider på grund av skottskador i Sverige mellan 1996 och 2015 (Sturup et al., 2019) och studien har sedan replikerats av Brottsförebyggande rådet (BRÅ, 2021). Sedan 2017 följer Polismyndigheten antalet skjutningar på nationell basis och det återfinns en viss ökning av skjutningar nationellt, se diagrammet nedan.

Diagram 3. Antal skjutningar i Sverige 2017 till 2020 (Källa: Polismyndigheten, 2021)

I en serie av artiklar har data gällande skjutningar och handgranatsdetonationer i Stockholm, Göteborg och Malmö används för att undersöka det spatio-temporala mönstret i skjutvapenvåld i storstäderna generellt, och i de socialt utsatta områdena i synnerhet (Sturup et al., 2018; Sturup et al., 2020; Gerell et al., 2021). Studierna visar att skjutvapenvåldet inte är geografiskt jämt fördelat över storstäderna utan starkt koncentrerat till vissa områden. Det

förelåg en högre risk för en ny skjutning inom en given tid och givet avstånd efter en skjutning, dock var sambandet svagare i Göteborg än i Stockholm och Malmö. Det påvisades att en stor överlappning mellan områdena som det skjuts i, med de områden där handgranater detonerat. Den sista delstudien påvisade att skjutningar var starkt kopplat till utsatta områden och öppna drogscener i Malmö och Stockholm och att det förelåg en än högre risk för en ny skjutning efter en skjutning i de områdena. I en studie baserad på sjukhusvårdade patienter visar Nyberger et al. (2021) att mellan 2011 och 2019 hade 1010 patienter inkommit på sjukhus med skottskador. Detta innefattade ärenden orsakad av annan person, självvållade skador, olyckor och oklara fall. Det genomsnittliga antalet personer per år var 112 men det återfanns en ökning under tidsperioden. Totalt avled 213 av de 1010 individerna, varav 154 inom 24 timmar efter dem inkommit på sjukhus. Totalt hade 77% av individerna skadats i våld som kunde fastställas ha orsakats av annan person och medianvårdtiden var tre dagar (Nyberger et al., 2021).

I en intervjustudie genomförd av BRÅ (2019) intervjuades individer som varit inblandade i skjutningar. Intervjupersonerna beskrev att de kommit att involveras i en kriminell miljö som de inte har haft något egentligt behov av att ifrågasätta och ta avstånd ifrån. Den kriminella miljön hade funnits som ett vardagligt inslag i de flesta intervjupersonernas liv och de sociala relationerna möjliggjorde delaktighet i miljön, och vägen in verkar oftast ha gått via individer som de tyckt om och sett upp till. I rapporten framkommer att narkotikaförsäljning var den vanligaste kriminella aktiviteten även om några individer uppger att de även har sålt skjutvapen. Medan narkotikamarknaden beskrivs som öppen, skildras handeln med skjutvapen som mer slutna, där personliga relationer och tillit blir viktigt. Några intervjupersoner uppgav att det nu är lättare än tidigare att köpa skjutvapen. Konflikterna som leder till skjutningar bottnar inte sällan i narkotikamarknaden men det uppges inte heller vara ovanligt att konflikterna handlade om personliga relationer. Oberoende på orsaken bakom konflikten betonades att det var konflikternas konsekvenser som var det avgörande, alltså hur den påverkade ens ställning och position inom den kriminella miljön. Att skjuta kan till viss del ses som en investering i den egna kriminella karriären genom att det bygger upp ett rykte och stärker ens position. Skjutningar kan också vara användbara i spelet om position och makt och att allt mer eller grövre våld utförs för att flytta fram eller skydda den egna positionen och yngre individer har i större utsträckning än tidigare tagit chansen att avancera genom att skjuta. Sammantaget kan detta liknas vid en inflationsprocess där det krävs allt mer våld för att åstadkomma en viss effekt. Att använda skjutvapen kunde också vara ett sätt att skydda sig själv i ett sammanhang där man lider risk att utsättas för ett våldsbrott. Vissa uppger att de har införskaffat skjutvapen för att snabbt kunna agera vid hot och det framgår ett förhållningssätt om att man måste skjuta först, för att hindra att man själv blir skjuten. Därmed hålls konflikter vid liv varav vissa utvecklas till längre våldsspiraler (BRÅ, 2019).

Nationella operativa avdelningen (NOA) har nyligen kommit med en analysrapport gällande EncroChat-materialet (NOA, 2021). Rapporten klarlägger och bekräftar flertalet faktorer gällande våldsutförande och förekomsten av vapen och sprängämne. Likt vad som noterades i rapporten utgår kunskapen främst från kommunikation mellan individer med strategisk och organisatorisk förmåga, vilket kommer att begränsa möjligheten att generalisera kunskapen till den stora gruppen av skjutningar. Rapporten visar att narkotikahandel inte är en lika stark bidragande orsak till grova våldsbrott med skjutvapen som man tidigare trott, även om våldet sker i sociala kretsar som är uppbyggda kring narkotika. I rapporten framkommer vidare att våldet snarare drivs av personliga konflikter, hämndspiraler eller som strategi för att inte själv bli angripen. Vidare framgår även att vapentillgången inom den organiserade

brottsligheten bedömdes som god, dock framkom inte något som tydde på någon större organisering eller systematik vad gäller vapeninförseln. Den tedde sig snarare ske genom att mindre partier smugglas in av enskilda kurirer eller tillsammans med narkotikapartier. Den stora variationen av olika typer av vapen som smugglats in bedöms tala för att vapenmarknaden är decentraliserad och att det inte finns några stora vapenlager. Aktörerna i Encro hade vapenkontakter i framför allt Balkanländerna samt Polen och det bedömdes mest troligt att de illegala vapnen kom in till Sverige via fordons- och färjetrafiken. Det framkom att det förelåg svårigheter att köpa vapen av ett visst märke eller typ och att det snarare var så att de fick köpa de vapen de kom över, och vapnen ofta skickades i mindre försändelser. Det finns uppgifter som bekräftade att fraktbolag även användes i syfte att smugla vapen. Vidare framgick att inköp av vapen sker på individnivå, det vill säga inte som ett gemensamt köp av ett nätverk. Vål i Sverige förvarades vapnen ofta i lägenheter, fordon eller hos individer utan uppenbar koppling till ägaren eller brukarna, eller utomhus. Främst väljs platser som inte kan kopplas till någon specifik person inom nätverket såsom bekanta och flickvänner man har förtroende för, men till vilka polisen inte skulle ha en naturlig ingång vid en kontroll av den kriminelle individen, troligtvis har dessa personer ”rena” brottsregister. Flera vapen förvarades sällan på en och samma plats utan spreds i regel ut över flera platser. Vapen som använts vid brott kan komma att återanvändas, det finns exempel då vapenägare har lånat ut sitt vapen och återfått det rengjort efter ett utfört våldsdåd. Det framstår som vanligare att de vapen som återanvänds är av kändare märken så som Glock och Walther, vilket bedöms bero på att de har högre renommé och blir en form av statussymbol. Vidare framkom att det är lättare att köpa ammunition till pistoler än till automatkarbiner (NOA, 2021).

3.4 Vapen och skjutningar i Stockholm

Det har varit en ökning i antalet mord mellan 2011 och 2018 och samtidigt kan en eskalering i grovheten också påvisas genom andelen ärenden som utförs med automatvapen, antalet hylsor som återfinns på brottsplatsen samt antalet skottskador på kropparna, som alla har ökat (Sturup, Rostami & Appelgren, 2019). Ett samarbete mellan Region Stockholm, New Jersey State Police och Rutgers University har resulterade i en rapport som innehåller förslag till förändringar i Region Stockholms arbetssätt för att stärka arbetet mot skjutvapen (Rutger University, 2020). För att motverka den intensifierade problembilden med skjutvapenvåld började New Jersey polisen fokusera på vapen istället för gärningspersoner och prioritera snabbheten i underrättelse- och utredningsarbete de första timmarna efter en skjutning, bland annat genom att kraftigt reducerade tider för de ballistiska analyserna. Samarbetet resulterade i ett flertal rekommendation gällande de polisiära processerna och arbetet på såväl operativ som strategisk nivå. En rekommendation var att skifta den analytiska fokusen från att uteslutande handla om individer och grupper, till att även inkludera vapen. En annan övergripande observation var att det fanns en bristande koordinering av utredningsåtgärder och bristfälligt fokus på utredningar av försök till mord och att polisens initiala åtgärder var för spretiga. Kriminaltekniker bedömdes i för låg utsträckning kallas ut på skjutningar där målsägande inte avlider och vid vapenbeslag där vapnet inte beslagtogs efter en skjutning. Framförallt ärenden där ingen avlider eller där målsägande saknades (t.ex., mordförsök där målsägaren inte träffas) hanteras inte på samma sätt som ett mord, och även vid mord noterades en bristande koordinering och tröghet mellan utredning, underrättelse och forensik. I rapporten betonades att varje vapen bör betraktas som ett mordvapen och att varje skjutning, oavsett om den resulterar i ett mord eller inte, torde följas av en koordinerad åtgärd i samverkan med kriminaltekniker, utredare och underrättelseanalys. Vidare föreslogs

att särskilda grupper som jobbar integrerat mot skjutningar och explosivt våld skulle kunna införas som ett sätt att motverka problembilden (Rutger University, 2020).

I linje med Rutgerrapporten visade en strategisk rapport från Underrättelseenheten i Region Stockholm gällande närmare 500 skjutningar som skett i regionen mellan 2015 och 2019 att minst 444 enskilda vapen hade använts i skjutningarna (Region Stockholm, 2020). En relativt hög andel av vapnen återanvändes och totalt utgjorde dessa 20% av vapnen och totalt närmare 40% av skjutningarna hade utförts med återanvända vapen. Av de beslagtagna vapnen som hade använts vid skjutningar utgjorde konverterade start- och tårgasvapen 8% och var även den typen som återanvändes i högst grad. Vidare påvisade rapporten att vapen som hade använts i mordärenden men sällan återanvändes än andra vapen. Gällande nätverken framgick det att vapnen ofta återanvändes inom samma nätverk. I stor utsträckning återanvändes vapnen inom samma polisområde och det var väldigt ovanligt att vapnen hade använts i en annan region (Underrättelseenheten, 2020).

3.5 Syfte

Likt vad som redogjorts för i inledningen finns en kunskapsbas gällande skjutningarna, denna kunskapsbas utgör tillsammans med erfarenhet från det operativa arbetet en grund för att utforma polisiära strategier. En stor del av den tidigare kunskapen gäller dock individer, nätverk och själva utförandet av skjutningarna, och det finns en avsaknad av kunskap gällande de vapnen som används i skjutningarna. Den aktuella rapporten initierades för att öka kunskapen kring vapnen och att relatera detta till skjutningarna för att ytterligare berika bilden.

4 Metod och material

Denna rapport bygger på alla 166 skjutningar och 269 beslag av skarpa vapen i kriminella miljöer som skett i Region Stockholm mellan 1 januari och 31 december 2020. Skjutningar och beslag i Polisområde (PO) Gotland exkluderades från rapporten och hur underlagen tagits fram beskrivs närmare nedan.

4.1 Vapenbeslag

I detta arbete har information inhämtats om alla krutladdade skjutvapen som i sin natur, eller per modifiering, har förmågan att skjuta iväg projektiler. Således har icke-konverterade krutladdade start-, tårgas- och flobertvapen exkluderats, men likadana vapen som har modifierats till skarpa vapen har inkluderats. Detsamma gäller luftvapen, soft airguns, jaktvapen (både kul- och hagelvapen), revolverar och övriga enkelskottsvapen såsom pennpistoler, som alla har exkluderats. Detta beror på den stora arbetsinsats som hade krävts för att inhämta information om dessa vapen som ändå är relativt ovanliga vid skjutningar i den kriminella miljön (bedömningen är att de som mest utgör en handfull ärenden per år). I undersökningen har således endast skarpa automatkarbiner, kulsprutevapen och pistoler inkluderats. Alla beslagtagna vapen har identifierats genom Godsspaningsappen i Status och från Nationellt forensiskt centrum (NFC) vapengrupp. Ärenden som innefattar dödsbon, vapen som hittas i bankfack och licensärenden har exkluderats. Efter detta inhämtades information om vapnen och utredningarna från Dur2, TekPro och NFC:s vapen- och FAP-statistik. Vidare har det inhämtats uppgifter från Underrättelseenheten vid NOA och de internationella handläggarna i Region Stockholm för att undersöka hur många vapen som är bakspårade internationellt. I syfte att kartlägga flödet av start- och tårgasvapen har även icke-modifierade beslag av start- och tårgasvapen inhämtats. Detta genom att inhämta diarienummer vid vapenundersökningar från NFC:s vapengrupp i Stockholm samt en sökning i Godsspaningsappen i Status. Totalt identifierades 67 icke-konverterade start- och tårgaspistoler, varav sju var beslagtagna av Tullverket. Totalt hade 269 vapen beslagtagits i 195 ärenden. Kaliber har genomgående benämnts med de metriska benämningarna.

4.2 Skjutningar

Skjutningarna identifierades genom tre källor: Underrättelseenhetens skjutningslogg, Ballistiskt utredningssystem (BUS) vid Forensisk sektion och skjutningar som kommit till SH Rimfrost/SH Skjutvapenvåld/Operativa-strategiska sektionens (OSS) kännedom i de operativa lägesbilderna. Totalt identifierades 166 skjutningar i Region Stockholm och av dessa utgjordes 145 av skjutningar där det gjorts fynd av hylsor, elva skjutningar med kroppsskador, åtta med fynd av kulor och två skjutningar med skottskador på skyltar. Av de 145 ärendena med hylsor som återfunnits hade hylsorna destruerats utan forensisk eller ballistisk undersökning i tre ärenden (2%). Av de 166 skjutningarna utgjorde 25 mord (varav 23 i kriminell miljö), 63 mordförsök och 78 övriga skjutningar.

4.3 Forensiska handläggningstider

I 16 beslagsärenden (6%) och fyra skjutningsärenden (2%) återfanns inte datum då vapnen/hylsor/kulor inkom till NFC och i dessa totalt 20 ärenden imputerades ett värde som beräknades fram. Det imputerade värdet togs fram genom att beräkna antal dagar från beslag till begäran om analys skrevs (vilket var känt i alla andra ärenden) sedan adderades den

genomsnittliga tiden från begäran skrevs tills vapnet inkom på NFC. Vidare begärdes datum för varje avdelning vid NFC, DNA-, finger, vapenundersökning och FAP-undersökning,¹ men dessa lämnades inte ut av NFC varefter forensiska liggtider² inte kunde redogöras för, utan endast forensiska handläggningstider. Således speglar inte uppgifterna de exakta handläggnings- eller undersökningstiderna, utan bör läsas som tid från beslag tills utlåntagandet delges utredningen.

4.4 Uppföljningstid

För att undersöka uppkläringen i ärendena följdes de upp i aspekt av om ärendena hade redovisats till åklagare och om ett eventuellt åtal ledde till fällande dom fram tills 2021-07-31. Det som bör noteras är att det således är en stor variation i hur lång uppföljningstiden är för ärendena, denna varierar från sju månader (ärenden som inträffade i slutet av december) till 19 månader (ärenden som inträffade i början av januari).

4.5 FAP-undersökningar

Huruvida beslagtagna vapen har använts i skjutningar identifieras genom ballistiska undersökningar, så kallade FAP-registreringar. Detta registreras i ett system vid namn Integrated Ballistics Identification System (IBIS) vilket genomförs hos Vapengruppen på NFC. FAP-registrering avser att binda vapen till tidigare skjutningar och hylsor/kulor efter skjutningar mot hylsor/kulor i andra skjutningar.

4.6 Modifierade vapen

I litteraturen skiljer det sig något hur modifierade och konverterade vapen definieras. I denna rapport kommer främst två olika definitioner att användas, modifierade vapen och konverterade start- och tårgasvapen. Med ett modifierat vapen menas ett vapen som på ett omfattande sätt har förändrats från sitt originalutförande såsom reaktiverade vapen som varit deaktiverade, vapen där ammunitionstypen har förändrats, t.ex. vapen som är utförda för en viss kalibertyp men där den är förändrad för att t.ex. få en kraftigare eldkraft. Likaså inkluderas konverterade start-, tårgas- och flobertvapen i modifierade vapen. Dessa konverterade vapen är i sin ursprungsform tillverkade för att t.ex. starta olika tävlingar eller för att skjuta tårgas och är i denna form lagliga i många länder (Flourqin & King, 2018). Om dessa modifierats till skarpa vapen har de inkluderats i denna rapport. T.ex. innefattas inte en Glock där pipan är utbytt till en Lone wolf-pipa, utan detta anses i denna rapport vara en mindre förändring av vapnet.

Även vapen med kaliber 8 och 9 mm P.A.K. och några ytterligare vapen med ospecificerad kaliber har inkluderats i rapporten. Kaliber 8 och 9 mm P.A.K. är krutladdade patroner som är avsedda att endast avge en knall vid avfyrning och har en plasttätning i toppen istället för projektil, men med uppborrade sådana vapen går det att ersätta plasten med t.ex. ståldankar eller annat material för att skjuta iväg projektiler och på så sätt få ett fungerande skjutvapen.

¹ FAP-registrering innebär att alla vapen, patronhylsor och kulor som har anträffats i samband med ett brott, så snart som möjligt skall skickas till NFC för central registrering och inläsning i IBIS-systemet. FAP 446-1.

² Tider från en avdelning inom NFC är färdig med materialet tills nästa avdelning tar vid.

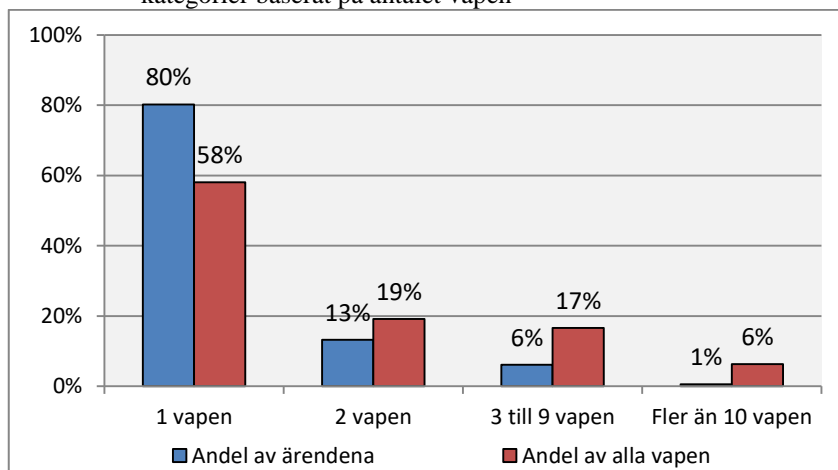
5 Resultat

5.1 Beslag av skjutvapen

5.1.1 Plats och karaktär

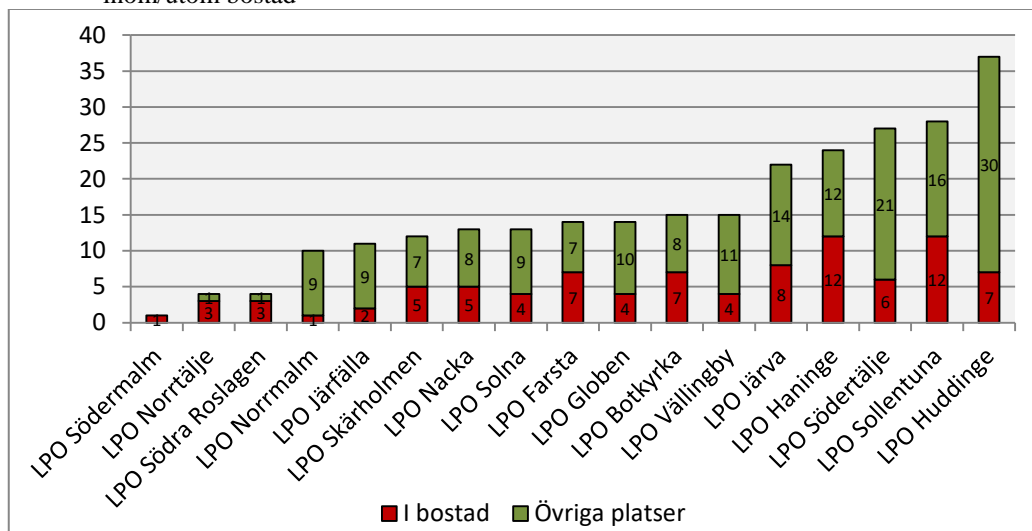
Under 2020 beslagtogs totalt 269 automatkarbiner, kulsprutepistoler och pistoler i kriminella miljöer i Region Stockholm i totalt 195 ärenden. Fördelningen var 221 pistoler, 28 kulsprutepistoler och 20 automatkarbiner, totalt av dessa var 56 helautomatiska vapen. Vapenbeslagen fördelade sig inte jämnt över antalet vapen per beslag, utan likt vad som har redogjorts för i bakgrunden var större beslag ovanliga. Detsamma mönster återfanns i regionens beslagtagna vapen vilket återfinns i diagrammet nedan.

Diagram 4. Andelen beslagtagna vapen och andelen ärenden uppdelat på fyra kategorier baserat på antalet vapen

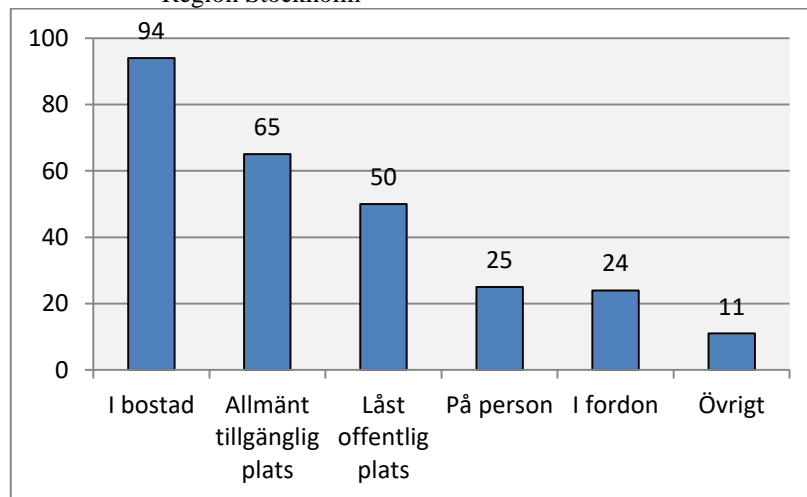
Fem av vapnen beslagtogs utanför regionen (tre i Region Mitt och två i Region Öst), resterande fördelade sig såsom PO City elva vapen, PO Nord 97 vapen och PO Syd 156 vapen. Nedan återfinns både antalet vapen totalt som beslagtogs i varje lokalpolisområde men också uppdelat på hur många som beslagtogs i bostäder kontra övriga platser.

Figur 5. Antalet beslagtagna vapen per lokalpolisområde i Region Stockholm uppdelat på inom/utom bostad

Den vanligaste platsen där vapnen återfanns var i en bostad, följt av en allmänt tillgänglig plats (buskage, cykelförråd, garage, grönområde, soprum, terräng/buskar, skogen, skolgård, trapphus, osv.) tredje vanligaste platsen var en låst offentlig plats (förråd, krypgrund, lager, låst utrymme i flerfamiljshus osv.).

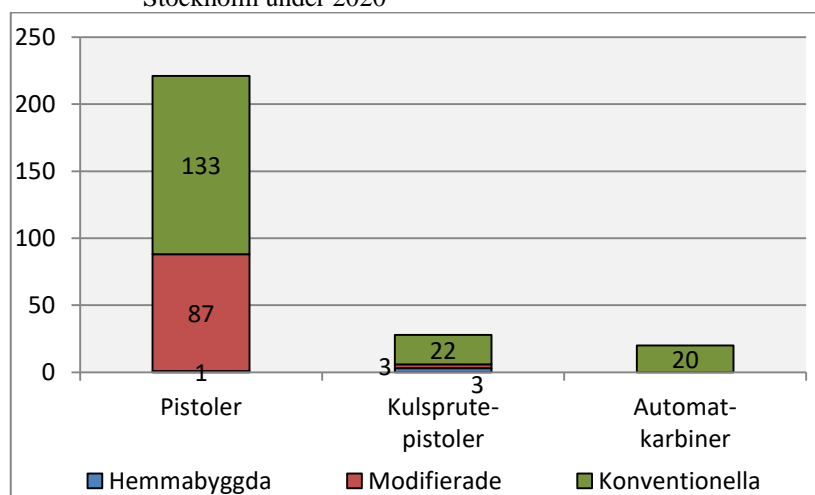
Diagram 6. Typ av fyndplats för 269 vapen som beslagtogs under 2020 i Region Stockholm

5.1.2 Beskrivning av vapnen

Nedan återfinns fördelningen i del olika vapenkategorierna baserat på tillverkningsätt. Den största delen av vapnen var konventionella vapen (65%) medan en relativt stor andel utgjordes av modifierade vapen (33%) en mindre andel av hemmabyggda vapen (2%).

Diagram 7. Fördelning av typ av tillverkning i 269 vapenbeslag i Region Stockholm under 2020

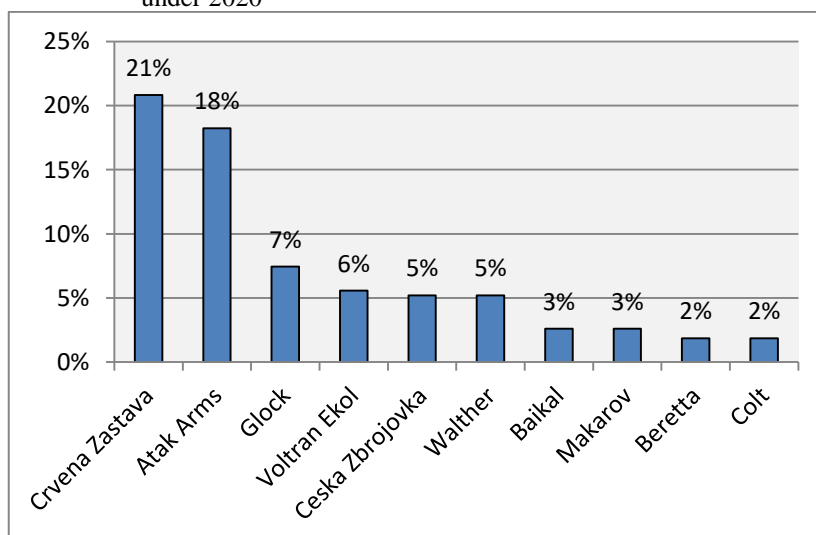
Likt vad som återfinns nedan var den vanligaste kalibern 9x19, dessa stod för närmare en tredjedel av vapnen, och utgjordes då framför allt av fabriksstillverkade icke-modifierade vapen. Detta följdes av 7,65x17, som i relativt hög utsträckning utgjordes av modifierade och konverterade vapen, men även fabriksstillverkade kulsprute-pistoler. Den tredje vanligaste förekommande kalibern var 7,62x25 som är vanlig i både fabriksstillverkade kulsprute-pistoler och pistoler. För en mer ingående beskrivning av kaliber per vapentyp hänvisas till Appendix 1.

Tabell 1. Fördelning av 16 kaliber i 269 beslagtagna vapen under 2020 i Region Stockholm

Metrisk kaliber (alternativt namn)	% (n)
5,45x39 (5,45 PS)	<1% (1)
5,56x45 (5,56 Nato)	1% (4)
5,6x15 (.22 Long rifle)	3% (9)
6,35x16 (6.35 Browning, .25 ACP, .25 Auto)	5% (14)
7,62x25 (7,62 Tokarev)	7% (20)
7,62x39 (7,62 Sovjet)	6% (15)
7,65x17 (7,65 Browning)	25% (68)
8 mm P.A.K.	2% (5)
9 mm P.A.K.	5% (13)
9x17 (9 mm Short, .38 ACP, .380 Auto)	7% (19)
9x18 (9 mm Makarov)	4% (11)
9x19 (9 mm Parabellum, 9 mm Luger)	29% (78)
10x22 (.40 Smith & Wesson)	1% (3)
10x25 (10 mm Auto)	<1% (1)
11x43 (.45 ACP, 45 Auto)	1% (4)
Icke-standardiserade	1% (3)

Gällande fabrikaten var 265 vapen på ett eller annat sätt fabrikstillverkade varav Crvena Zastava, som både producerat pistoler och automatkarbiner var det vanligaste fabrikatet. Näst vanligast var Atak Arms (som tillverkar Zoraki) följt av Glock. Generellt kan det anges att Crvena Zastava, Glock och Ceska Zbrojovka (CZ) utgör konventionella vapen, medan Walther utgör både konventionella vapen och start- och gasvapen (även om majoriteten utgjordes av konventionella) medan Atak Arms och Ekol utgörs av start- och tårgasvapen.

Diagram 8. De vanligaste fabrikaten i 269 vapenbeslag i Region Stockholm under 2020

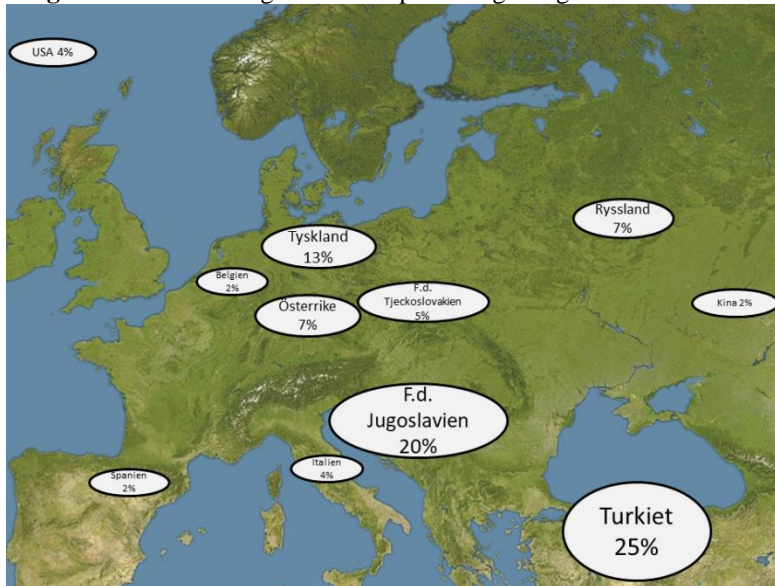

5.1.3 Tillverkningsland och bakspårning

Gällande tillverkningsland framkommer det i figuren nedan. Tillverkningsland var känt i 95% av vapnen och Turkiet och f.d. Jugoslavien var de absolut vanligaste länderna. Detta säger ju dock inget om var som vapnen har gått från den legala till illegala marknaden. Tillverkningsnummer var känt för 170 av de 269 vapnen (i 95 fall var det uttraderat och i fyra fall saknades tillverkningsnummer).

Diagram 9. Tillverkningsland för vapenbeslag i Region Stockholm 2020

För att få en bättre uppfattning om hur vapen kommer till den illegala marknaden i Sverige kan vapen bakspåras både nationellt och internationellt. Totalt av de 269 vapnen hade 23 vapen försökt bakspåras till senast legala land genom antingen de internationella handläggarna eller Underrättelseenheten NOA. Detta utgör 9%, men om man utgår från de 170 vapen med identifierbart tillverkningsnummer, och sannolikt en högre framgångsfaktor, ökade detta till 14%. Högst andel bakspårningar gjordes i beslag av kulsprutepistoler, fortfarande var det dock bara ett av fem vapen med känt tillverkningsnummer som bakspårats.

5.1.4 Start- och tårgasvapen

Totalt var 90 vapen modifierade varav den överväldigande majoriteten var konverterade start- och tårgasvapen (n=80). Vanligast var turkiska vapen av fabrikat Atak Arms (Zorakis; n=49). Bland de 80 konverterade start- och tårgasvapnen var den vanligaste kalibern 7,65x17 (n=34) följt av 9x17 (n=12) och 6,35x16 (n=8). Således var 36% av de 221 beslagtagna pistolerna skarpa konverterade start- och tårgaspistoler. Av dessa hade 38% uttraderade tillverkningsnummer och endast i två av 80 vapen hade det förekommit åtgärder att bakspåra vapnen internationellt. Som led i att undersöka flödet av start- och tårgasvapen inhämtades även icke-konverterade vapen. Totalt hade under 2020 hade 67 icke-konverterade start- och tårgaspistoler beslagtogs i Region Stockholm. Både konverterade och icke-konverterade vapen beskrivs i tabellen nedan. Av de 67 icke-konverterade vapnen återfanns tecken på försök att konvertera vapnen såsom försök till uppborrnig av pipor eller att vapnet förvaras med ett annat, konverterat, vapen i nio fall (13%). Utöver det kan intention att konvertera vapnen misstänkas i ytterligare 25 vapen (37%) då vapnen förvarades i större mängder på samma plats, mellan 7 och 13 vapen, och flertalet av dessa hade tillverkningsnummer som låg nära varandra (dvs. att de med stor sannolikhet inköpts och smugglats till Sverige i större parti).

Tabell 2. Beskrivning av 67 icke-konverterade och 80 konverterade start- och tårgaspistoler beslagtagna i Region Stockholm under 2020

	Icke-konverterade (n=67)	Konverterade (n=80)
Kaliberdiameter		
6 mm	2% (1)	10% (8)
7 mm	3% (2)	43% (34)
8 mm	14% (9)	6% (5)
9 mm	83% (55)	38% (30)
Icke-standardiserade	-	4% (3)
Okänt	2% (1)	-
Tillverkningsland		
Turkiet	38% (26)	83% (66)
Italien	21% (14)	4% (3)
Tyskland	28% (19)	9% (7)
Ungern	10% (7)	-
F.d. Jugoslavien	-	2% (2)
Ryssland	-	1% (1)
Tjeckien	1% (1)	1% (1)
Sydafrika	1% (1)	-
Fyndplats		
I bostad	75% (50)	38% (30)
Övrigt	25% (17)	62% (50)

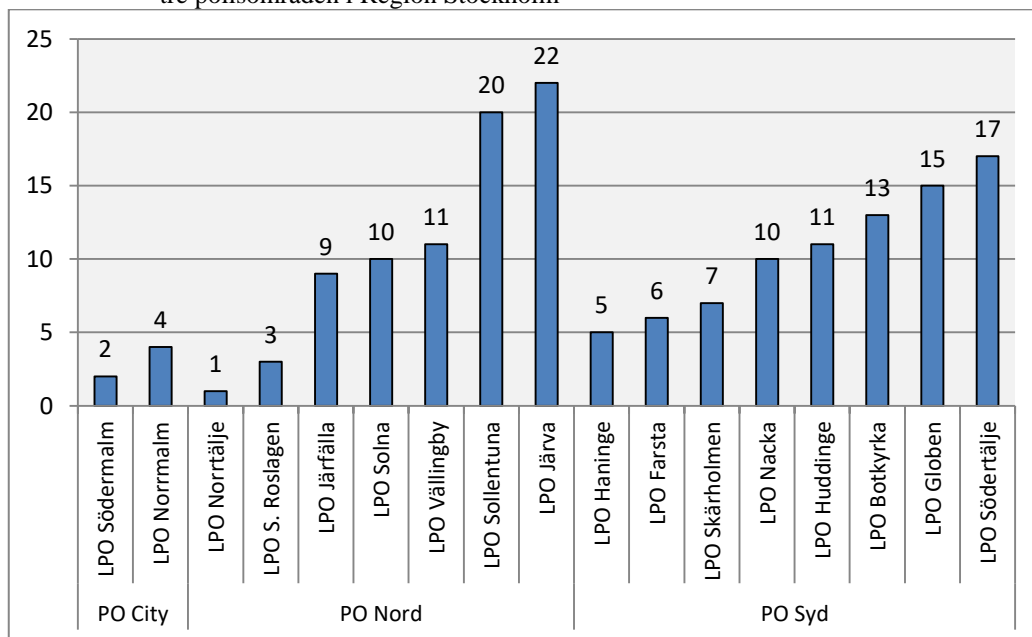
Det återfinns vissa skillnader mellan konverterade och icke-konverterade start- och tårgaspistoler som beslagtagna i Stockholm under 2020. De konverterade vapnen hade lägre kaliberdiameter än de icke-konverterade, detta beror med stor sannolikhet på tre orsaker. Först och främst är vapnen av lägre kvalitet än konventionella vapen och riskerar att skaka sönder eller sprängas om de konverteras till för grov kaliber, vidare måste ammunitionen kunna få plats i magasinet. Utöver detta innefattar vissa konverteringsmetoder åtgärder som innebär att det sätts in en instickspipa i vapnet, dessa måste vara mindre för att få in dem i vapnet. Gällande tillverkningsland återfanns vissa skillnader med över 90% av de konverterade pistolerna tillverkade i Turkiet och Tyskland medan det var betydligt mer jämnt fördelat i de icke-konverterade. Det var även dubbelt så vanligt att de icke-konverterade beslagtogs i ett hem i jämförelse med de konverterade.

5.2 Skjutningar

5.2.1 Plats och karaktär

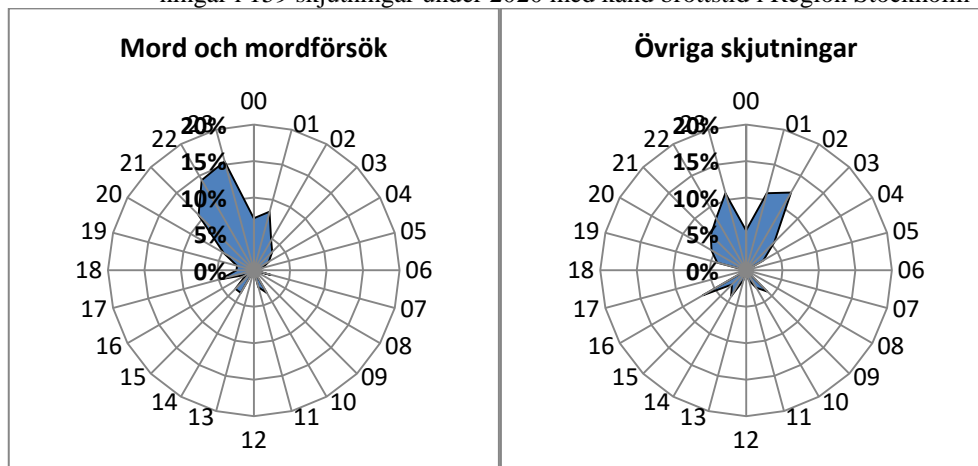
Totalt i de tre polisområdena hade det skett 166 skjutningar. Flest skedde i PO Syd med 84 skjutningar följt av PO Nord med 76 och PO City med sex. Gällande lokalpolisområden varierade förekomsten mellan en (LPO Norrtälje) och 22 skjutningar (LPO Järva). De tre lokalpolisområdena med flest skjutningar stod för över en tredjedel av alla (59 av 166).

Diagram 10. Fördelningen av antalet skjutningar under 2020 uppdelat på lokalpolisområdena på tre polisområden i Region Stockholm

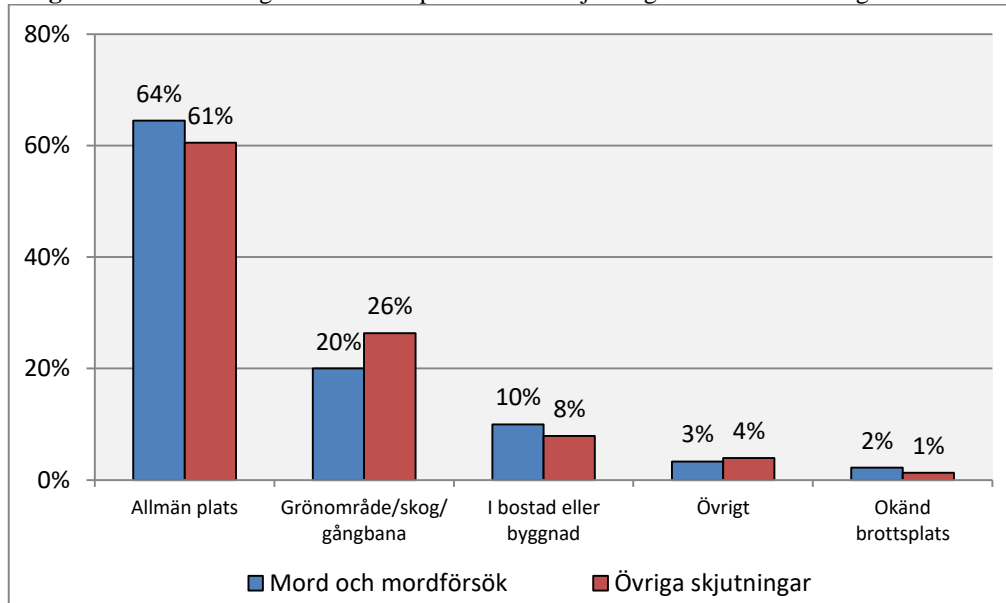
Gällande tidpunkten för skjutningarna så var händelserna jämnt fördelade över veckans dagar. Men även om fördelningen över veckodagar var jämn, är det värt att notera att skjutningarna inte fördelade sig jämnt över dygnets timmar. Nedan framgår tidpunkt för skjutningarna. En överväldigande majoritet av mord och mordförsöken skedde mellan klockan 21 och klockan 23. De övriga skjutningarna var å andra sidan mer jämnt fördelad över kvällens timmar.

Diagram 11. Fördelningen över dagens timmar i mord och mordförsök och övriga skjutningar i 159 skjutningar under 2020 med känd brottstid i Region Stockholm

Huvuddelen av skjutningarna skedde på allmän plats följt av i skogsområden och dylikt och några större skillnader mellan de två typerna av skjutningarna kunde inte identifieras.

Diagram 12. Fördelningen över brottsplatser i 166 skjutningar under 2020 i Region Stockholm

5.2.2 Kaliber och typ av vapen

Gällande användandet av vapen återfanns hylsor och/eller kulor från 197 vapen i 159 skjutningar. I tabell 3 nedan redogörs för kalibern och vanligast förekommande var 9x19 som utgjorde närmare över 40% av alla använda vapen följt av 7,65x17 som utgjorde drygt en fjärdedel följt av 7,62x39 som utgjorde knappt en tiondel.

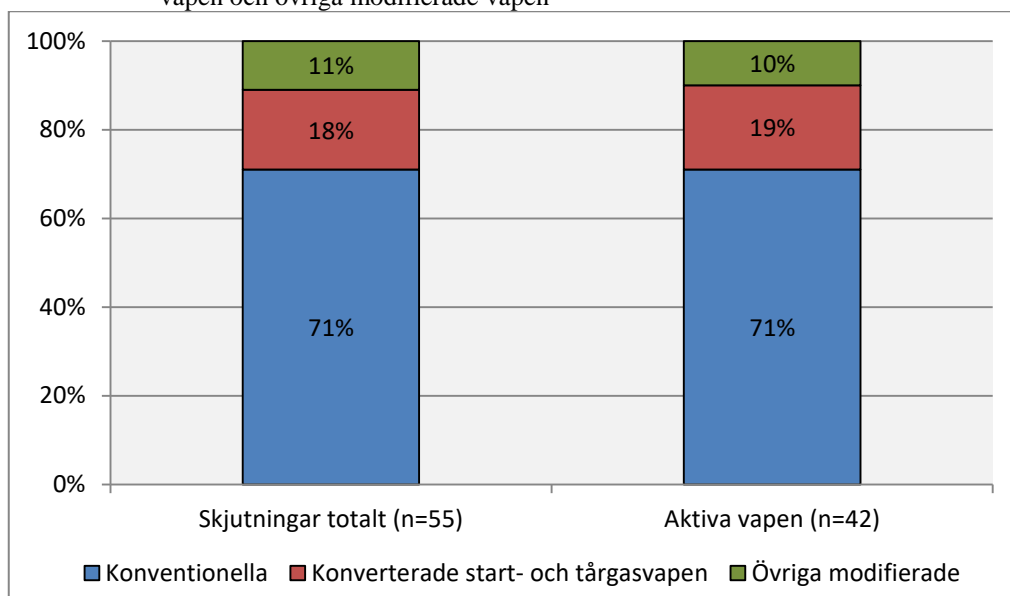
Tabell 3. Kaliber bland 197 vapen använda i 159 skjutningar i Region Stockholm under 2020

Metrisk kaliber (alternativt namn)	% (n)
5,56x45 (5,56 Nato)	1% (1)
5,6x15 (.22 Long rifle)	4% (8)
6,35x16 (6.35 Browning, .25 ACP, .25 Auto)	4% (6)
6,5x55 (6,5 Mauser)	1% (1)
7,62x25 (7,62 Tokarev)	5% (9)
7,62x39 (7,62 Sovjet)	8% (16)
7,62x51 (7,62 Nato)	1% (1)
7,65x17 (7,65 Browning)	25% (49)
9x17 (9 mm Short, .38 ACP, .380 Auto)	4% (7)
9x18 (9 mm Makarov)	2% (4)
9x19 (9 mm Parabellum, 9 mm Luger)	43% (83)
10x22 (.40 Smith & Wesson)	3% (5)
10x25 (10 mm Auto)	1% (1)
11,43x23 (.45 ACP, 45 Auto)	2% (4)

Gällande sekundära och tertiära vapen förekom ett vapen i 124 skjutningar, två vapen i 32 ärenden och tre vapen i tre ärenden (totalt 197 vapen). Det var betydligt vanligare med ett sekundärt vapen i användandet av en AK47, tio av 16 skjutningar där en AK47:a hade använts (63%), mot 25 av de 143 skjutningarna med de övriga vapnen (17%).

Som det redogjorts för ovan utgör konverterade start- och tårgasvapen 80 av 221 beslagtagna pistoler men det saknades information om hur stor andel av skjutningarna som utförs med dessa vapen. Totalt var 42 vapen i 55 av de 166 skjutningarna beslagtagna och hade 2021-04-30 knutits till skjutningarna. Av dessa 55 skjutningar kunde 10 kopplas till en beslagttaget konverterat start- och tårgaspistol, dvs. knappt en femtedel av skjutningarna.

Diagram 13. Fördelning av 55 skjutningar i Stockholm under 2020 där de 42 vapnet är beslagttaget fördelat på konventionellt tillverkade vapen, konverterade start- och tårgasvapen och övriga modifierade vapen

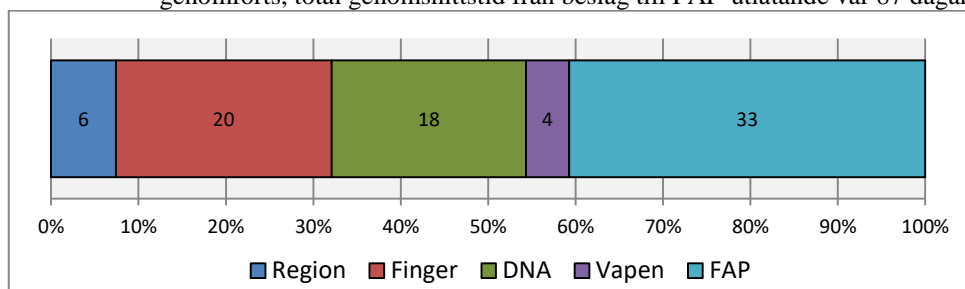

5.3 Brottsplatsundersökningar, forensiska handläggningstider, resultat av forensiska utlåtanden och upplärning

5.3.1 Vapenbeslag

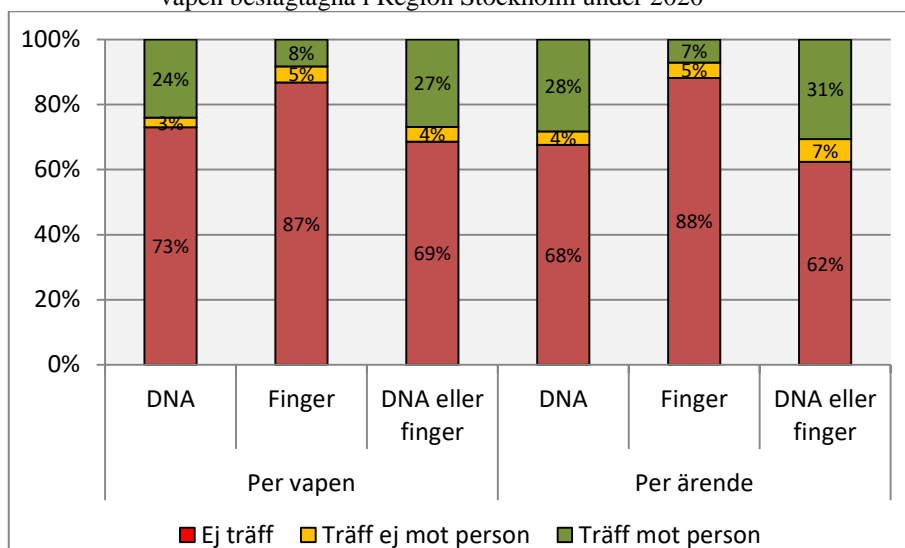
Av de 195 ärendena med vapenbeslag hade det genomförts brottsplatsundersökning i 51 ärenden (26%). Efter ett vapen beslagtogs tog det i genomsnitt knappt en vecka innan vapnet inkom från regionen till NFC. Dock var det en stor skillnad mellan kortaste och längsta tiden, som varierade från 0 till 101 dagar. De forensiska handläggningstiderna för vapen återfinns i diagrammet nedan.

Diagram 14. Andel av tiden för de 219 vapenbeslagen i Region Stockholm där DNA-undersökning, fingerundersökning, vapenundersökning och FAP-undersökning genomförts, total genomsnittstid från beslag till FAP-utlåtande var 87 dagar

Majoriteten av vapnen spårsäkrades efter DNA-spår och fingeravtryck. Likt vad som återfinns i diagram 15 nedan identifierades DNA på 27% av vapnen och i närmare en fjärdedel identifierades vem som hade avsatt DNA-spåren. Fingeravtryck identifierades i betydligt lägre utsträckning, knappt 15% och i en tiondel av vapnen kunde de härledas till person. I aspekt om ett vapen kunde härledas till en individ genom DNA eller fingeravtryck var det över en fjärdedel.

Diagram 15. Resultat från DNA-undersökning och fingeravtrycksspårning i 243 vapen beslagtagna i Region Stockholm under 2020

I diagrammet kan även avläsas hur ofta Polismyndigheten kan identifiera en person per ärende, likt vad som återfinns så ökar andelen än mer då och i närmare 40% av ärendena säkras antingen fingeravtryck eller DNA på minst ett vapen. I knappt en tredjedel av ärendena kunde minst ett vapen knytas till en person, vilket är en relativt hög siffra.

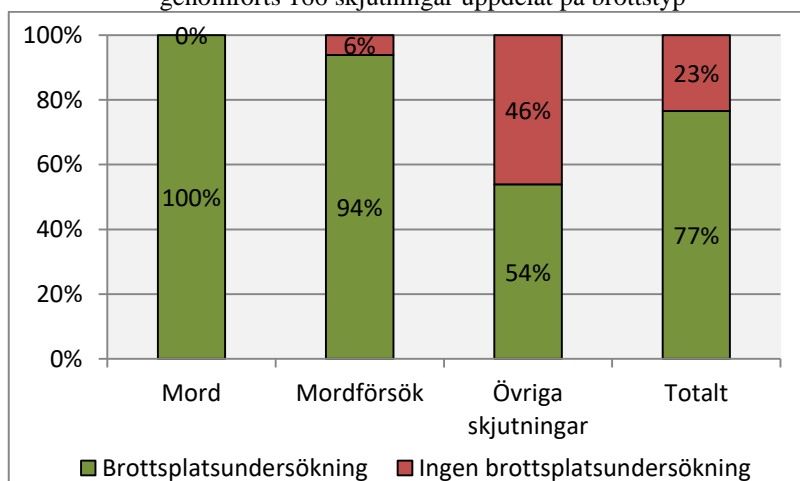
Av de 269 vapnen hade så kallad FAP-skjutning genomförts på 262 vapen³ och av dessa kunde 53 vapen bindas till minst en skjutning (20%). Vapnen kunde i snitt bindas till 1,5 skjutningar vilket varierade mellan 1 och 5 skjutningar, totalt hade de 53 vapnen använts i 81 skjutningar. Vapnen som hittades gömda på allmänt tillgängliga platser kunde i någon högre utsträckning kopplas till skjutningar än de som beslagtogs på andra platser (22% mot 18%). Gällande vapentyp var mönstret så att högst andel kulsprutepistoler och pistoler kunde bindas till skjutningar (22% och 21%) medan en lägre andel automatkarbinerna kunde bindas till skjutningar (15%).

³ I fyra ärenden var FAP ej begärt, i två ärenden kunde det inte utföras och i ett ärende hade det inte svarats ut från NFC än när statistiken sammanställdes.

5.3.2 Skjutningar och hylsor

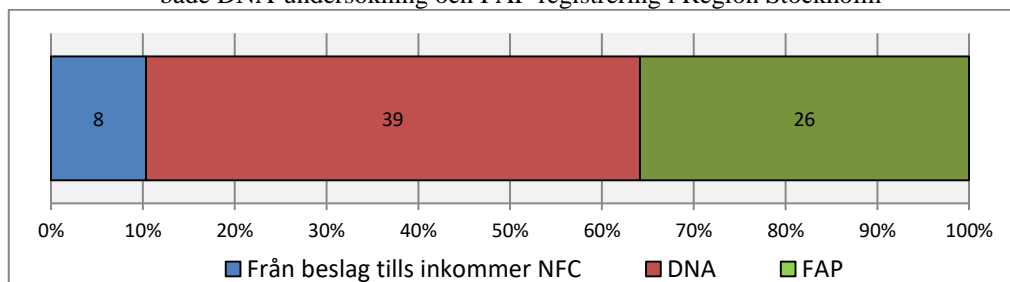
I de 166 skjutningarna hade brottsplatsundersökning genomförts i 127 ärenden (77%). Brottsplatsundersökning genomfördes i alla mordärenden medan något färre i mordförsöken och endast knappt hälften av platserna hade undersökts av kriminaltekniker i de övriga skjutningar.

Diagram 16. Andel bland skjutningarna där brottsplatsundersökning hade genomförts 166 skjutningar uppdelat på brottstyp

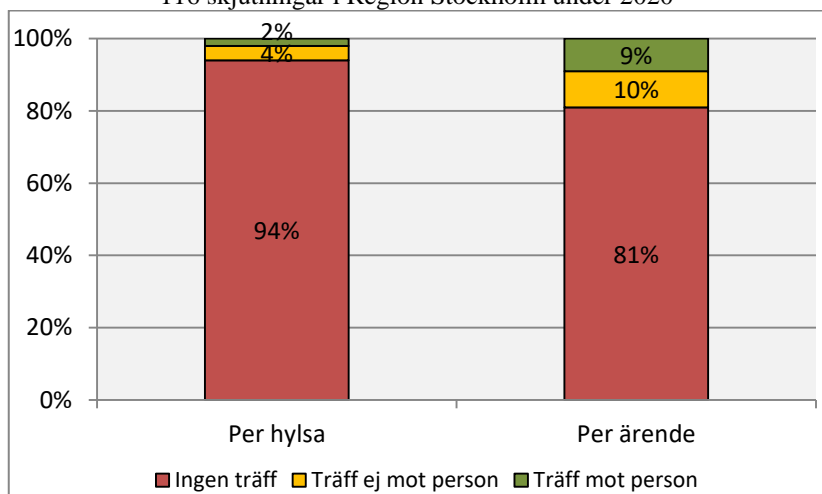
Antalet dagar från hylsorna beslagtogs tills de inkom till NFC varierade från en till 154 dagar, med en genomsnittstid på åtta dagar. Likt vad som återfinns i diagrammet nedan är den totala genomsnittliga handläggningstiden från beslag av hylsor till FAP-utlåtandet inkom till utredningen 73 dagar i de 115 ärendena där både DNA-undersökning och FAP-registrering hade genomförts.

Diagram 17. Andel av tiden, samt antal dagar, för de 115 ärenden med hylsor som skickats för både DNA-undersökning och FAP-registrering i Region Stockholm

Totalt hade DNA-spårsäkning genomförts på 799 hylsor i 116 skjutningar (vilket varierade mellan 1 och 29 hylsor) med ett genomsnitt på sju hylsor per ärende. Likt vad som återfinns i diagrammet nedan gav DNA-undersökningarna bara träff mot person i 2% av alla hylsor, vilket utifrån kan bedömas som låg andel. Men om detta istället utvärderas utifrån parametern i hur många träffar per ärende så kan vi återfinna att i närmare en tiondel av ärendena ger DNA-undersökningarna träff mot person och i ytterligare en tiondel träff men ej mot person. Således återfanns DNA-bevisning på hylsor i en femtedel av ärendena.

Diagram 18. Resultat från DNA-undersökning i 799 hylsor från 116 skjutningar i Region Stockholm under 2020

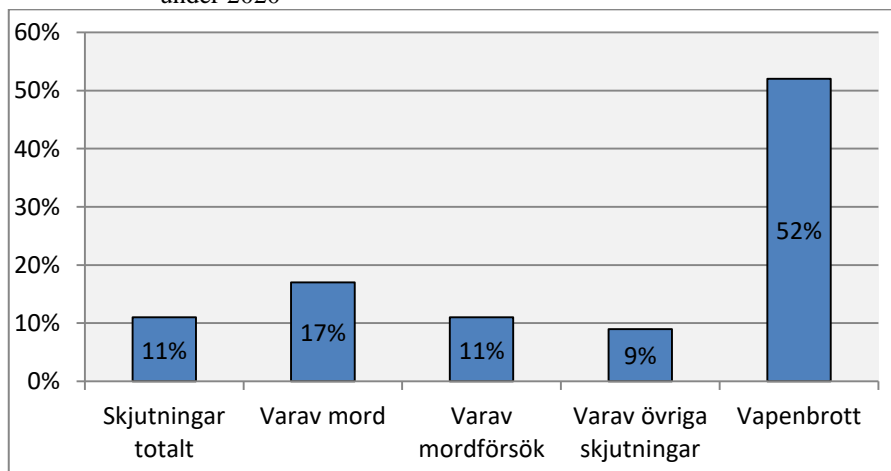

I 147 skjutningar hade FAP-undersökning av hylsor och kulor genomförts, av dessa kunde 90 ärenden inte kopplas till några andra skjutningar (61%) medan 57 kunde kopplas till minst en annan skjutning (39%). Inga större skillnader varken i andelen ärenden med återanvända vapen kunde återfinnas gällande typ av vapen.

5.3.3 Uppklaring

Totalt klarades 18 av de 166 skjutningarna och 103 av de 195 ärendena med vapenbeslag upp. Som det kan återfinnas i diagrammet nedan var uppkläringen i skjutningar högst i morderna, följt av mordförsöken medan uppkläringen i vapenbrotten var betydligt högre med över hälften av ärendena uppklarade. Dock finns en mindre överlappning mellan ärendena då det ibland beslagt vapen efter en skjutning, till exempel längs en flyktväg eller vid en efterföljande husrannsaking. Uppklaringen i morderna är baserat på de 23 morderna som skedde i kriminella miljöer, inte alla 25 morderna.⁴

Diagram 19. Andel uppklarade ärenden i skjutningar och vapenbeslag i Stockholm under 2020

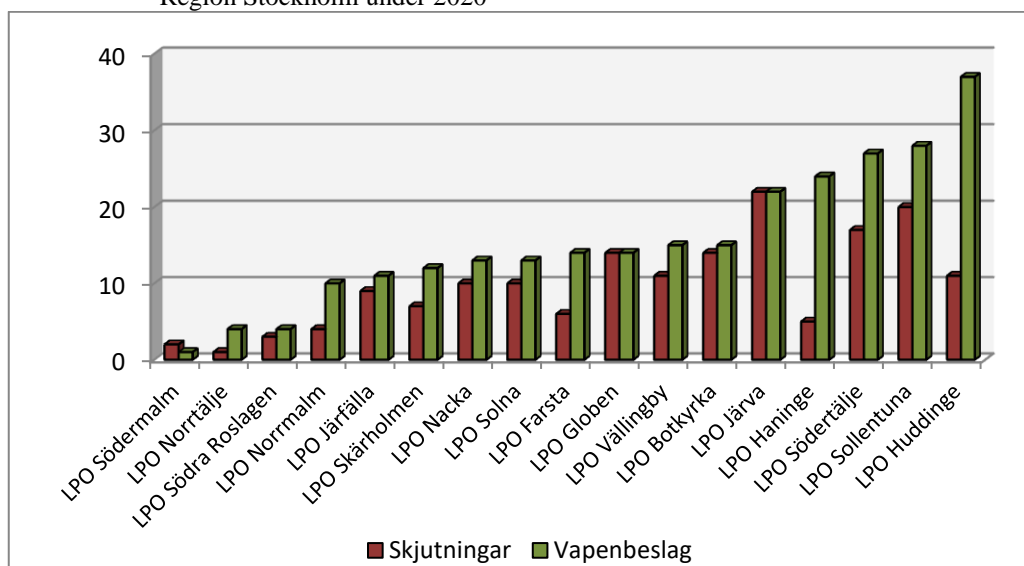
⁴ Uppklaringen med de övriga två morderna var 28%. Innefattar ärende under åtal.

5.4 Överlappningen mellan vapenbeslag och skjutningar

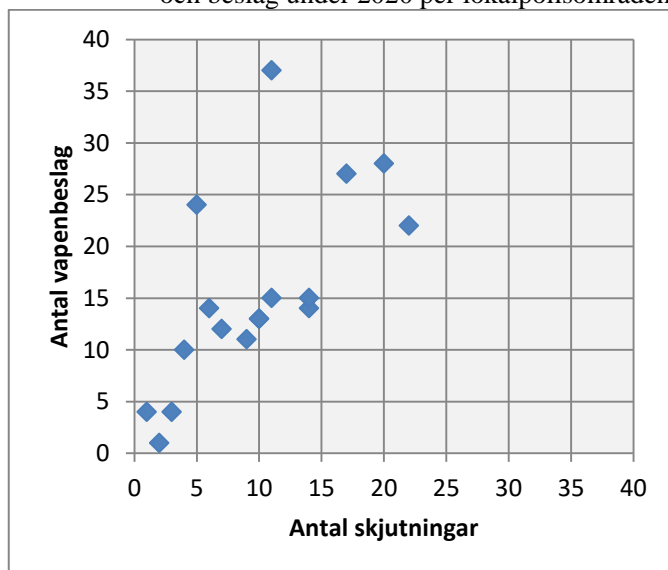
Utifrån lokalpolisområdesperspektivet är det av vikt att undersöka hur mycket vapen som beslagtas från de kriminella nätverken men även i relation till antalet skjutningar. Det ska noteras att detta är en stillbild över år 2020 och inte på något sätt en heltäckande bild över arbetet mot skjutvapenvåldet.

Diagram 20. Antal beslag av skjutvapen och antalet skjutningar uppdelat på lokalpolisområde i Region Stockholm under 2020

Likt vad som visuellt kan återfinnas i figuren ovan är att det finns ett samband mellan beslag av skjutvapen och antal skjutningar på lokalpolisområdesnivån.⁵ Sambandet illustreras även av spridningsdiagrammet nedan, ju fler skjutningar desto högre antal vapenbeslag.

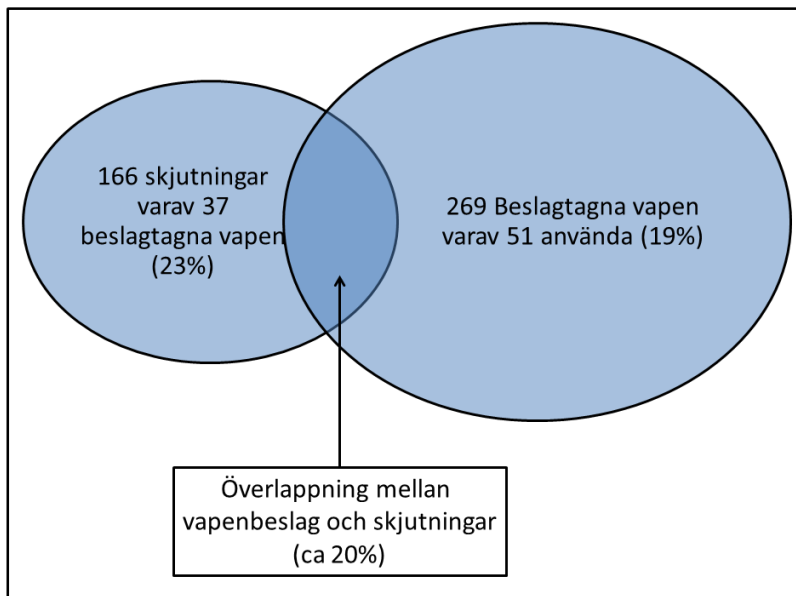
Diagram 21. Spridningsdiagram gällande antal skjutningar och beslag under 2020 per lokalpolisområden

⁵ Pearsons korrelationskoefficient = 0.52 (p<0.05)

Vidare är det av intresse hur stor andel av vapnen som har använts och hur stor del av vapnen som det skjuts med som senare beslagtas. I diagrammet nedan framgår att av de 269 vapnen hade knappt en femtedel använts, medan vapnen i drygt en femtedel av skjutningarna beslagtogs.

Diagram 22. Överlappningen mellan skjutningar och beslagtagna vapen

6 Diskussion

Skjutvapen och skjutningar utgör en utmaning för samhället och det väl känt att Sverige har haft en stor ökning av skjutningar och står ut mot andra jämförbara länder i Europa (Sturup et al., 2019; BRÅ, 2021). Denna rapport förstärker bilden och befäster att det bland andra åtgärder måste ske ett systematiskt och strategiskt arbete för att motverka tillgången på skjutvapen i samhället. De sociala implikationerna av skjutningar och sprängningar samt de följder våldet har i ett folkhälsoperspektiv är i stort outforskat i Sverige. Det är känt att minst fem utomstående personer årligen i Sverige drabbas av fysiska skador och död genom skjutningar och sprängningar och att detta har ökat. Riskerna för tredje man är störst vid användandet av automatvapen och sprängningar (Sturup, 2020). Vidare framkommer i en annan rapport att drygt sex gånger så många invånare i utsatta områden själva har, eller har någon i sin närhet, som blivit utsatt för skjutningar jämfört med övriga befolkningen (Global Village, 2021). Utöver skillnaden i utsatthet för skjutvapenvåld visar en nypublicerad kontrollerad studie på skjutningar och bostadspriser i Stockholm att bostadspriserna sjunker i närområdet efter en skjutning. Effekterna är relativt långvariga och tar sig kvarstanna upp till 100-200 dagar efter en skjutning. Studien påvisar även att effekten är större ju närmare centrum som skjutningen sker (Wilhelmsson, Ceccatio & Gerell, 2021). Även om det är ovanligt att utomstående drabbas direkt av våldet så är händelserna är följderna allvarliga och kan i värsta fall resultera i död men även de sociala följderna är betydligt mer långtgående än vad man tidigare trott.

Sammantaget är det uppenbart att samhället måste agera strategiskt och långsiktigt med problemet skjutvapenvåld för att reducera riskerna för tredje man och de sociala inverkaner skjutvåldet har på de som bor i de områden som skjutningar sker. Samtidigt måste den situationen som uppstått hanteras i ett kortare, operativt perspektiv. Detta innebär att det finns en risk att för mycket av samhällets gemensamma kraft riktas mot den direkta problembilden här och nu och att för lite resurser riktas mot att motverka nyrekryteringen och avhoppbarverksamheten. De rekommendationer och förslag som diskuteras här ingår i det operativa häradet och är viktiga, men om samhället inte samtidigt kraftfullt agerar mot nyrekryteringen på lokal nivå och minskar denna kommer även dessa förslag endast ha marginal effekt. Med detta sagt övergår till att diskutera rapportens resultat, vilka slutsatser som kan dras av dessa och de åtgärder som krävs för att reducera problematiken med skjutvapen och skjutningar.

6.1 Skjutningar och beslag av skjutvapen

Gällande kaliber återfanns en relativt stor överensstämmelse mellan kaliber i skjutningar och de beslagtagna vapnen (se tabell 4). Det viktigaste fyndet var att kaliber 9x19 var betydligt vanligare i skjutningarna än i beslagen. Detta kan ha flera orsaker, först kan det bero på att det är den vanligaste kalibern i konventionella pistoler att det i högre utsträckning är vapen som återanvänds. Vidare kan underrepresentationen i beslagen även bero på att denna kaliber i högre utsträckning utgörs av populära vapen såsom Glock, Walther och Sig Sauer, liksom vad som rapporteras från NOA (2021), och att innehavaren tenderar till att gömma och skydda dessa vapen bättre än t.ex. modifierade start- och tårgasvapen som i högre utsträckning utgörs av kaliber med något lägre eldkraft såsom 9x17 och 7,65x17. Några större divergenser i de andra fyra mest vanliga kalibrerna kunde inte återfinnas.

Tabell 4. Översikt av de vanligaste kalibrerna i skjutningar och vapenbeslag i Region Stockholm under 2020

Metrisk kaliber	Beslag	Skjutningar
9x19	29%	43%
7,65x17	25%	25%
9x17	7%	4%
7,62x25	7%	5%
7,62x39	6%	8%

Det är värt att notera att under 2015 till 2019 utgjorde 7,62x39 (i denna kontext utgörs detta så gott som uteslutande av AK47) 11% av skjutningarna (Underrättelseenheten, 2020). Likt vad som återfinns ovan utgjorde denna kaliber 8% av skjutningarna under 2020, dvs. vi kan notera en minskning av AK47:or i skjutningarna. Det kan samtidigt noteras, trots en minskning, så är det fortfarande en oacceptabelt hög nivå, både i absoluta och relativa tal, men utvecklingen ter sig ändå gå åt rätt håll. Det är även sedan tidigare noterat att automateld utgör en högre risk för tredje man (Sturup, 2020). Från Encro-materialet är det känt att i planeringen av grova våldsbrott har man relativt ofta som avsikt att både använda en automatkarbin och en pistol. Detta kan bekräftas i undersökningen då det var närmare fyra gånger så vanligt att en AK47 användes med ett sekundärt vapen i jämförelse med andra vapen (63% mot 17%).

Var kommer då vapnen ifrån? Det är inte helt enkelt att svara på men undersökningen kan ge vissa fingervisningar. Vanligast var de traditionella äldre vapen som kommer från framför allt f.d. Jugoslavien men även andra länder som producerat vapen (Ryssland, Kina och f.d. Tjeckoslovakien) och dessa bedöms utgöra något över 40% av vapenbeslagen. För att minska förekomsten av denna typ av vapen bör det goda arbetet med samverkan med Tullverket fortgå och även samverkan med länderna på Balkan samt eventuella transitländer att prioriteras. Den näst vanligaste typen av vapen var konverterade start- och tårgasvapen och likt vad som diskuteras i stycket om start- och tårgasvapen nedan står dessa vapen för cirka en tredjedel av beslagen. Dock kan man ifrån denna undersökning inte dra några klara slutsatser om hur stor andel som konverteras i Sverige. Det som står sig klart från denna undersökning, och från den operativa kunskapen, är att de inte går från den legala marknaden i Sverige utan detta sker i hög utsträckning i andra länder. Den tredje vanligaste vapentypen bedöms vara vapen som relativt nyligen gått från legala marknaden i Sverige eller i annat land. Dessa utgörs främst av vapen såsom pistoler av märkena Glock, Walther och Sig Sauer men även kulsprutepistoler såsom Styer MP40 och Heckler & Koch MP5, och bedöms utgöra mellan 10 och 20% av beslagen. Arbetet att motverka dessa vapen torde innefatta ökad kontroll av postflödet då dessa vapen som kommer från utlandet med stor sannolikhet smugglas i mindre partier in i Sverige. Gällande de inhemska vapnen innefattar detta förändrad lagstiftning av vapenhandlarlicenser och ökad efterlevnadskontroll av vapenhandlare. För att reducera antalet vapen som avleds från den legala vapenmarknaden torde anmälningsplikten av inspektioner hos vapenhandlare avskaffas och en digital vapenliggare införas för vapenhandlarna. Den fjärde gruppen av vapen innefattar framför allt hemmatillverkade vapen och 3D-vapen och liknande men dessa bedöms, att än så länge, endast utgöra en försvinnande liten del av vapnen. Sammantaget finns det behov av en gemensam strategi och stor operativ samverkan mellan Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen för att minska tillförseln till Sverige.

Det framgår att de lokalpolisområden som har en hög förekomst av skjutningar också, i genomsnitt, har en hög förekomst av beslagtagna vapen. Det skulle kunna bero på att det egentligen inte föreligger några skillnader mellan lokalpolisområdena men att det eftersöks och hittas mer vapen efter skjutningar. Dock är detta inte troligt utan det mest sannolika är att detta är en sann observerad skillnad. Detta kan utgöra en möjlighet att påverka förekomsten av skjutvapen. Flertalet lokalpolisområden, särskilt de så kallade särskilt prioriterade lokalpolisområdena, genomför systematiska eftersök av vapen och sprängämne men detta kan intensifieras än mer. Ett kraftfullt arbete att reducera antalet vapen som når den kriminella marknaden är viktigt men trots det kommer med stor sannolikhet aldrig alla vapen kunna beslagtas på väg ut till den kriminella marknaden och det kommer alltid finnas en viss förekomst av illegala vapen i samhället. Likt vad som framkommer i resultaten finns goda möjligheter eftersöka och beslagta de vapen som förvaras gömda. Sedan tidigare finns möjligheter att vid misstankar om vapenbrott genomföra husrannsakingar, misstankar kan uppstå när personer t.ex. lägger ut bilder på vapen i sociala medier, vid teleföntömningar eller vid avlyssning. En tredjedel av vapnen beslagtas i bostäder och dessa är självklart svåra att upptäcka utan en konkret brottsmisstanke men å andra sidan belagtas resterande del av vapnen utanför bostäder. Lagstiftningen gällande eftersök av vapen på låsta allmänna platser såsom tvättstugor, cykelrum, soprum osv. har varit oklar men från och med 1 december 2021 får polisen utökad lagstiftning för att i brottsförebyggande syfte eftersöka vapen och andra farliga föremål i gemensamma utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus (Lagrådsremiss, 2021). För att reducera antalet vapen som florerar inom den kriminella miljön behöver polisen arbeta vidare med de metoder som används för att genomföra dessa eftersök, detta gäller både teknisk utveckling som kan förbättra arbetet men också genom att använda evidensbaserade insatser, såsom att utveckla underlag från t.ex. Risk Terrain Modeling (RTM; Marchment & Gill, 2021).

Uppklaringen i skjutningarna var betydligt lägre än vapenbeslagen, detta kan te sig något förvånande då Polismyndigheten satsar betydligt mer utredningsresurs i skjutningarna men är ett utslag avskillnaden i karaktär. Att över hälften av dessa brott klaras upp är något förvånande men glädjande. Den låga uppkylaringen i själva aktiviteten skjutningar går i linje med vad som varit känt sedan tidigare. Att endast en femtedel av skjutvapenmorden i kriminella miljöer klaras upp är känt sedan tidigare (Granath & Sturup, 2018; Sturup, Rostami & Appelgren, 2019). Detta skiljer sig inte nämnvärt mellan storstäderna även om Göteborg har en mer positiv utveckling med ökande andel uppkylarade mord med skjutvapen i kriminella miljöer (Sturup, 2019).

6.2 Antalet vapen i omlopp i Stockholm

I NOA:s analysrapport från Encro-materialet görs bedömningen att vapentillgången bland de individer som har använt Encro är god. I de flesta fallen har man tillgång till vapen men ibland måste vapnen eftersökas och dessa finns då ett eller två steg bort. En fråga som ofta uppstår är hur mycket vapen som är i omlopp i den kriminella miljön i Sverige? Detta är självklart en fråga behäftad med stora svårigheter att svara på men med viss osäkerhet går det ändå att göra en bedömning. Likt vad som återfinns i diagram 22 så av de vapen som polisen i Stockholm beslagtar i kriminella miljöer under ett år hade cirka 20% används i skjutningar under samma år, likaså av de vapen som använts i skjutningar hade cirka 20% beslagtagits. Sammantaget är en bästa uppskattning att Polismyndigheten beslagtar en femtedel av de vapnen som är i omlopp i den kriminella miljön. Med 270 automatkarbiner, kulsprutepistoler och pistoler beslagtagna under 2020 är en bästa uppskattning att detta

motsvarar cirka 1300 vapen som florerar i kriminella miljöer vid en given tidpunkt i Region Stockholm. Detta går väl i linje med vad som rapporteras av NOA just att vapentillgången är god (NOA, 2021). Utifrån denna rapport går det inte bekräfta uppgifterna ifrån Encro att vapen smugglas in i mindre partier men det är noterbart att det i det stora hela så som vapen förvaras i regionen, trots möjligheterna med att få information i Encro i realtid så är det få större beslag av större vapengömmor, vilket styrker uppgifterna från NOA:s Encro-rapport.

Resonemanget med antalet vapen som florerar har även presenterats i en domstolsförhandling som underlag för en sannolikhetsbedömning.⁶ Ärendet gällde en mordåtalad man som hade avsatt DNA på mordvapnet men uppgav att han vid ett tidigare tillfälle hade hållit i ett sådant vapen som användes i mordet, och att han vid det tillfället hade avsatt DNA:t och att han var oskyldig till gärningen. Det fanns flera andra viktiga faktorer som spelade in som dock är irrelevanta för resonemanget om antalet vapen i omlopp. I beräkningarna gjorde NFC bedömningen att det vid den aktuella tidpunkten (under 2018) florerade cirka 30 vapen av den aktuella vapentypen (Skorpion vz. 61). Baserat på våra siffror för vapen generellt baserat på antalet vapen som kopplas till skjutningar, att det florerar cirka fem gånger så mycket vapen som beslagtas, kan detta NFC:s bedömning bekräftas. Totalt under 2020 beslagtogs åtta Skorpion vz. 61 i Region Stockholm och om polisen beslagtar en femtedel av de vapen som florerar skulle det betyda att det florerar omkring 40 vapen av den aktuella vapentypen, vilket är relativt nära NFC:s bedömning.

Den sammantagna bedömningen är att den stora lejonparten av vapnen som används i skjutningar i kriminella miljöer utgörs av vapen som har gått från den legala till illegala marknaden i annat land än Sverige. Den finns svårigheter att helt fastställa detta då närmare 40% av vapnen saknar tillverkningsnummer vilket försvårar bakspårning betydligt. Utöver detta är det få vapen som bakspåras inom landet för att fastställas om de stulits/sålts av legala användare i landet. Att det ändå är relativt få vapen som går från legal till illegal marknad i Sverige går i linje med en studie av stulna skjutvapen från 2015 vilken visade att stölder av licenspliktiga vapen från legala ägare är ovanligt i både relativa och absoluta tal (Lakomaa, 2015).

6.3 Start- och tårgasvapen

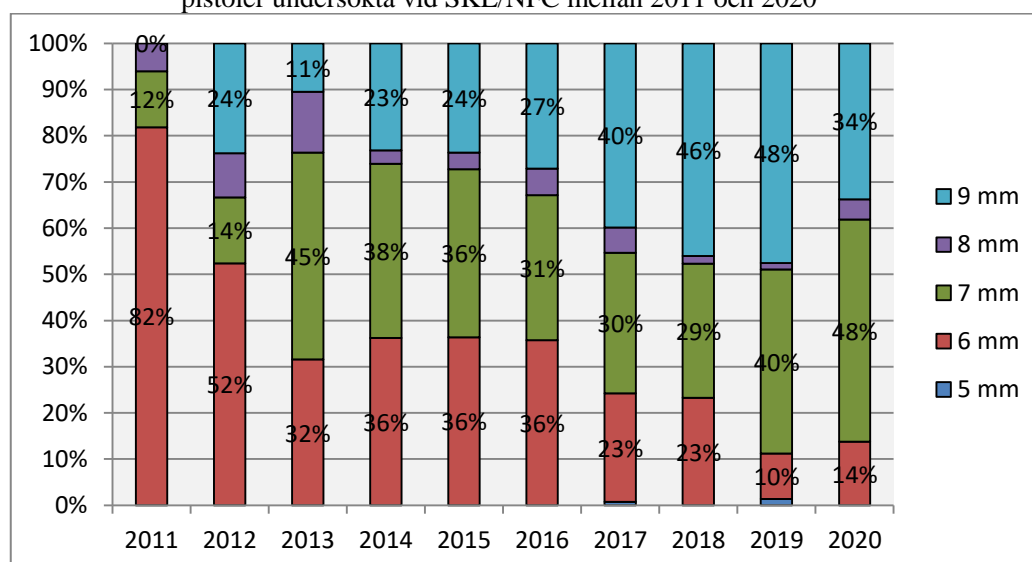
Konverterade start- och tårgaspistoler utgör ett substantiellt problem i Stockholm då minst närmare 20% av skjutningarna utförs med denna typ av vapen och att de utgör över en tredjedel av alla beslagtagna skarpa pistoler i kriminella miljöer. Att 20% av skjutningarna utförs med konverterade pistoler måste ställas mot bakgrunden att samma siffra under åren 2015 till 2019 var 8% (Underrättelseenheten, 2020) vilket påvisar en betydande ökning i andelen skjutningar som utförs med dessa vapen. Andelen av konverterade start- och tårgasvapen har även ökat trots den faktiska ökningen av skjutningar i absoluta tal, vilket i sig är ett observandum. De 20% är även ett minimum då det är svårare att knyta hylsor och kulor till konverterade start- och tårgasvapen i FAP-registrering än andra vapen (Hertzman, 2021). Sammantaget bör det anges att en stor majoritet av de start- och tårgaspistolerna som kommer till Polismyndighetens kännedom är konverterade (54%), har försökts att konverteras (6%) eller att det kan misstänkas att de avsågs att konverteras (17%), totalt 77% av start- och tårgaspistolerna under 2020 i Region Stockholm.

⁶ B15979-18 i Södertörns tingsrätt och B8424-19 i Svea hovrätt.

Det finns en felaktig föreställning att konverterade start- och tårgasvapen är mindre farliga än andra vapen. För att understryka farligheten i vapnen har uppgifter om mord med skjutvapen i kriminella miljöer i Region Stockholm från 2020-01-01 till 2021-04-30 inhämtats. Totalt hade 29 mord skett under denna tid, av dessa var mordvapnet beslagttaget i sju ärenden. Av dessa sju vapen var fyra modifierade Zorakis från Turkiet. Baserat på information kalibern i ärendena kan man dra slutsatsen att detta inte speglar att modifierade start- och tårgasvapen utgör över 50% av mordvapnen, utan snarare runt 20% av mordvapnen. Men detta understryker ändå farligheten med vapnen och att de inte sällan används i mord och andra grova våldsbrott.

I en internationell rapport om konverterade vapen rapporterades svenska data från NFC mellan 2010 till 2017 (Florquin & King, 2018, sid. 45). De konverterade vapnen fördelade sig så att ca 4% utgjordes av 9x17 mm, 39% 7,65x17 och 57% 6,35x16. Dessa siffror skiljer sig avsevärt mot i denna rapport där fördelningen i konverterade vapen som var 22% (9x17 och 9x19), 43% (7,65x17) och 10% (6,35x16). Likt vad det kan avläsas i diagrammet nedan har det nationellt skett en förändring i de konverterade vapnen som kommer in till NFC (och dess föregångare Statens kriminaltekniska laboratorium [SKL]) för vapenundersökning. Under 2011 hade inga konverterade vapen en kaliberdiameter på 9 mm utan den stora majoriteten var 6 mm, och en mindre andel 7 och 8 mm. Sedan dess har detta långsamt förändrats och en glidning i kaliberdiameter kan observeras och under sista tre åren var över 40% av 9 mm kaliberdiameter. Ungefär lika hög andel utgörs numera av 7 mm kaliberdiameter. I korta drag visualiseras i diagrammet den ökade eldkraften i konverterade start- och tårgasvapen under de senaste tio åren. Föreställningen om att de konverterade start- och tårgaspistoler hade mindre eldkraft än övriga pistoler stämde således under 2000-talet och början av 2010-talet men detta har ändrats, dock finns denna föreställning kvar hos både poliser, politiker och allmänhet.

Diagram 23. Kaliber angett genom inre diametermått i konverterade start- och tårgaspistoler undersökta vid SKL/NFC mellan 2011 och 2020⁷

Det är även anmärkningsvärt att även i geografiska områden med traditionellt hög förekomst av konventionella vapen så tas en icke-obetydlig andel av start- och tårgasvapen, se

⁷ Hämtat från NFC:s månadsstatistik

t.ex. Seesac (2021) som rapporterar att start- och tårgasvapen utgjorde närmare 10% av beslagtagna pistoler och revolverar på Balkan under 2020. Information från Tullverket⁸ visar att den stora majoriteten av start och tårgasvapen som de beslagtar är inte konverterade, vilket troligtvis innebär att en icke-oansenlig andel av de konverterade vapnen görs skarpa i Sverige. Den sammantagna bilden är således att det finns ett stort behov att starkt agera mot tillförseln av start- och tårgasvapen till Sverige samt insatser för att lagföra de individer som konverterar icke-skarpa vapen till skarpa i Sverige. Arbetet torde behöva ske i samverkan mellan Tullverket, NOA, NFC och polisregionerna.

Lagstiftningen gällande start- och tårgasvapen är självklart olika utformat i olika länder, från starkt reglerat innehav som t.ex. Sverige och vissa andra länder till helt oreglerat där det går att köpa start- och tårgasvapen över disk eller till och med per postorder utan att det ens krävs att man registrerar vem man är (Florquin, & King, 2018). De flesta EU-länders lagstiftning ligger någonstans mitt på detta kontinuum och frågan utgör en viktig del i hur det framtida arbetet bör läggas upp. Vidare har EU beslutat att det skall bli svårare att kunna konvertera icke-skarpa vapen till att kunna skjuta skarp ammunition samt vapnen ska utformas så att det blir svårare att ta bort spår på vapnen för att dölja vapnets ursprung. Ett exempel är start- och gasvapen som producerades i Turkiet. Under 2019 ändrade Turkiet sin lagsstiftning och standard vid tillverkning samt försäljning av dessa vapen för att säkerställa fortsatta möjligheter med export av vapen till EU. De har även förbjudit försäljning av vapen till turister och flyktingar. I en uppföljning av EUs arbete att motverka vapentillförseln till EU och vissa lagförändringar som gjordes 2017 påvisar Jongleaux och Florquin (2020) att flertalet EU-länder har harmoniserat sin lagstiftning men att det är en fördröjning i vissa länder, vilket utgör problem. De argumenterar vidare att förbättra strategisk förståelse för den illegala vapenhandeln inom EU utgör ett kritiskt område i arbetet med påverka hotet med konverterade start- och tårgasvapen. I ett svenskt perspektiv ter det sig viktigt att vidare inhämta information gällande förekomsten och flödet av start- och tårgasvapen nationellt, men också att utveckla en strategi för att påverka EU och de länder i vilka de vapen som beslagas i Sverige har sitt ursprung i.

6.4 Kriminaltekniska, forensiska och ballistiska metoder och undersökningar

Tidigare har de forensiska och ballistiska perspektiven på skjutningar och vapenbeslag inte nyttjats på fullgott sätt, givet det värde det kan ha för att öka förståelsen för, och uppkläringen av, skjutvapenvåldet. Detta har framför allt berott på de långa handläggningstiderna på forensiska och ballistiska undersökningar som gör dem irrelevanta i ett operativt perspektiv. Detta har delvis förändrats genom den forensiska ambitionshöjningen som har initierats på Forensisk sektion i Region Stockholm. Numera prioriteras forensiska undersökningar i skjutvapenärenden med underlag från både de kriminaltekniska aspekterna men också den operativa lägesbilden och underrättelseläget. Likt vad det har redogjorts för i resultaten återfinns DNA-bevisning på hylsor i en femtedel av ärendena, vilket är en relativt hög andel i jämförelse med andra utredningsåtgärder vars värde i en rättsprocess vida överskrider den relativt låga andel DNA-undersökningar som ger träff per hylsa. Utifrån utrednings- och lagföringsperspektivet är det hur ofta en individ kan knytas till ärendet som är det viktiga, inte hur ofta någon kan knytas till en hylsa. Med dessa siffror ter det sig vara av

⁸ Personlig kontakt med analytiker Jesper Liedholm vid Tullverket (2021-05-11).

vikt att göra en förnyad bedömning angående NFC:s beslut att endast genomföra DNA-undersökningar på patronhylsor i grövre brott (mord och mordförsök), utan DNA-eftersökning på patronhylsor ter sig vara en fruktbar utredningsåtgärd i alla skjutningar. De forensiska och ballistiska metoderna måste bedömas ihop med andra utredningsåtgärder såsom förhör, övervakningsfilm och telefonanalys. Inga utredningsåtgärder kommer någonsin kunna utgöra ett solitärt bevismedel för att klara upp brott utan förundersökningsledaren kommer att behöva flera olika bevismedel för att nå uppklaring i ett begånget brott, här utgör de forensiska undersökningarna ett viktigt verktyg i verktygslådan.

I ett operativt perspektiv är det av största vikt att de forensiska och ballistiska undersökningarna sker skyndsamt. Flertalet faktorer ter sig förlänga handläggningstiderna. Likt vad som rapporteras kan handläggningstiden vid den Forensiska sektionen i Region Stockholm diskuteras, 6 respektive 8 dagar från beslag tills materialet inkom till NFC, för vapenbeslag respektive hylsor. Ett ytterligare moment som förlänger handläggningstiden är att i de flesta grova brotten begärs DNA-undersökning av Low copy number (LCN)-typ. Detta tar relativt långt tid och först efter det kan IBIS-inläsning (så kallad FAP-inläsning) av hylsorna påbörjas. Det är av vikt att studera handläggningstider för dessa FAP-undersökningar och likt vad som framkommer i resultaten ytterligare 26 dagar innan FAP-rapporten färdigställs. I flertalet länder sker samma process under betydligt snabbare former och har en målbild att leverera inom 48 till 72 timmar. Således finns här ett behov för Polismyndigheten och NFC i stort men även Forensiska sektionen vid Region Stockholm att påskynda handläggningstiden för att leverera svaren på de forensiska och ballistiska undersökningarna inom en operativ relevant tidsperiod.

6.5 National Firearms Focal Point (NFFP)

Europeiska Unionen (EU) har starka rekommendationer om att varje medlemsland inrättar ett sammanhållet center för att motverka skjutvapen och skjutvapenvåld, ett så kallat National Firearms Focal Point (NFFP; EU, 2017). Sverige är, trots det aktuella läget med skjutvapenvåld, ett av de länder som inte har ett sådant center eller nav. Utöver EU:s krav på ett sådant center bedöms inrättandet av ett sådant utgöra en av de starkaste framgångsfaktorerna både generellt (EMPACT, 2018; Florquin & King, 2018; National Police Foundation, 2019) men också för Stockholm specifikt (Rutgers University, 2020). Ett sådant center får dock inte stanna vid ett statistik- och underrättelsecenter utan måste utgöra ett operativt nav gällande även utredningar men också arbetet med att motverka förekomsten av illegala vapen. På ett pilotstadium träffas inom Region Stockholm företrädare från Forensisk sektion, Underrättelseenheten, den regionala brottssamordningen och Operativ strategisk sektion (OSS) vid Regionskansliet på veckobasis för att operativt överbygga specialistperspektivet. Detta forum syftar till att prioritera ärenden utifrån både forensiska, underrättelse- och utredningsperspektivet samt att hålla ett strategiskt analysperspektiv för att underbygga arbetet att motverka skjutvapenvåld med kunskap och evidens. Initiativet bedöms initialt vara fruktbart och arbetet planeras att övergå till linjeverksamhet under vintern 2021-2021. Utöver att uppfylla EU:s krav och vara ett operativt nav skulle ett NFFP även kunna innefatta en kvalitetskontrollfunktion för att granska de utredningar av vapenbrott som anmäls. Genom att granska och stötta skulle man kunna höja nivån och maximera straffen som utdöms. Flertalet åtgärder måste genomföras för att reducera flödet och konverteringen av start- och tårgasvapen, just ett NFFP har även bedömts utgöra en viktig faktor för att reducera förekomsten av dessa vapen (Florquin & King, 2018).

7 Slutsatser

Rapporten påvisar hur divergent och komplex situationen med skjutvapen i Polisregion Stockholm är. Skjutningarna sker dock inte i ett vakuum och det är av vikt att kunna arbeta på flera områden och nivåer samtidigt. Givet att de samhälleliga insatserna inte kan få ner nyrekryteringen till de kriminella nätverken på den lokala nivån, ter sig arbetet mot vapen vara av mindre vikt för att reducera problembilden. För att kunna minska skjutningarna specifikt, och våldet kopplat till kriminella nätverk generellt, krävs att de samhälleliga insatserna klarar att fokusera på båda områdena samtidigt. Flertalet operativa och strategiska åtgärder, varav vissa återfinns på nationell och internationell nivå och inte heller är begränsade till Polismyndighetens ansvarsområden, måste genomföras. Åtgärderna innefattar allt ifrån en förflyttning i fokus från individ även till fenomen, men också ett ökat fokus på effektorienterat arbete. Vidare krävs internationellt arbete för att påverka andra länder till att reducera och öka kontrollen av försäljningen av start- och tårgasvapen.

8 Referenser

- BRÅ (2019) *Skjutningar i kriminella miljöer: En intervjustudie*. Brottsförebyggande rådet.
- BRÅ (2021) *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder: En jämförande studie av nivåer, trender och våldsmetoder*. Brottsförebyggande rådet.
- EMPACT (2018) *Best Practice Guidance for the Creation of National Firearms Focal Points (NFP)*. European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats (EMPACTS). European Union (EU).
- EU (2017) *Direktiv 2017/853 av den 17 maj 2017 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen*, EUT L 137, 24.5.2017, s. 22.
- Europol (2017) *European Union serious and organised crime threat assessment, crime in the age of technology*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Europol (2021) *European Union serious and organised crime threat assessment, A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crime*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Flemish Peace Institute (kommande) *On TARGET: The Impact of Illicit Firearms Trafficking on Gun Violence in Europe*. Brussel, Belgium.
- Florquin, N., & King, B. (2018). *From legal to lethal: Converted firearms in Europe*. Small Arms Survey with support from the French Ministry for Europe and Foreign Affairs and the German Federal Foreign Office.
- Gerell, M., Kardell, J., & Kindgren, J. (2020). Minor covid-19 association with crime in Sweden. *Crime science*, 9(1), 1-9.
- Gerell, M., Sturup, J., Magnusson, M. M., Nilvall, K., Khoshnood, A., & Rostami, A. (2021). Open drug markets, vulnerable neighborhoods and gun violence in two Swedish cities. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 1-22.
- Granath, S., & Sturup, J. (2018). Homicide clearance in Sweden 1990–2013 with special reference to firearm-perpetrated homicides. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 19(1), 98-112.
- Hertzman, P. (2021) *Startvapen, tårgasvapen och deras kopplingar till grov brottslighet*. Polismyndigheten.
- Jongleaux, B. & Florquin, N. (2020) *Monitoring the response to converted firearms in Europe*. Non-proliferation and disarmament papers. Nr. 70, October 2020. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI).
- Krusselmann, K., Rabolini, A., Sturup, S., Duquet, N. & Liem, M. (kommande) *The illegal use of hand grenades in the Netherlands*. Lieden University, Netherlands.
- Lagrådsremiss (2021) *Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål*.

- Marchment, Z., & Gill, P. (2021). Systematic review and meta-analysis of risk terrain modelling (RTM) as a spatial forecasting method. *Crime Science*, 10(1), 1-11.
- National Police Foundation (2019) *Crime Gun Intelligence Center Sites*. National Police Foundation, Arlington, Virginia, USA.
- NOA (2021) *Lärdomar av EncroChat - Analysprojekt Robinson*. Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten, Polismyndigheten.
- Nyberger, K., Caragounis, E. C., Djerf, P., & Wahlgren, C. M. (2021). Epidemiology of firearm injuries in Sweden. *European Journal of Trauma and Emergency Surgery*, 1-9.
- Rutgers University (2020) *Assessment report to the Swedish police Stockholm District on their forensic and investigative approaches' to gun and explosive violence*. Rutgers University, USA.
- Savona, E. U., & Mancuso, M. (2017). *Fighting Illicit Firearms Trafficking Routes and Actors at European Level*. Final Report of Project FIRE.
- Seesac (2021) *Weapon seizures in South East Europe in 2020*. South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC), Serbien.
- Sturup, J. (2020) *Risken för tredje man att skadas eller dödas i skjutningar och sprängningar i kriminella miljöer i Sverige 2011 till 2020*. Region Stockholm, Polismyndigheten.
- Sturup, J., Gerell, M., & Rostami, A. (2020). Explosive violence: A near-repeat study of hand grenade detonations and shootings in urban Sweden. *European Journal of Criminology*, 17(5), 661-677.
- Sturup, J., Rostami, A., Mondani, H., Gerell, M., Sarnecki, J., & Edling, C. (2019). Increased gun violence among young males in Sweden: a Descriptive National Survey and International Comparison. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 25(4), 365-378.
- Sturup, J., Rostami, A., Gerell, M., & Sandholm, A. (2018). Near-repeat shootings in contemporary Sweden 2011 to 2015. *Security Journal*, 31(1), 73-92.
- Sturup, J., Rostami, A. & Appelgren, G. (2019) *Mord med skjutvapen i kriminella miljöer i Region Stockholm 2011 till 2018: utredningsperspektivet*. Region Stockholm, Polismyndigheten.
- Underrättelseenheten (2020) *Illegal vapen användning i Polisregion Stockholm - Strategisk rapport*. Region Stockholm, Polismyndigheten.
- Wilhelmsson, M., Ceccato, V., & Gerell, M. (2021). What effect does gun-related violence have on the attractiveness of a residential area? The case of Stockholm, Sweden.
- UNODC (2019) *Global study on homicide*. United Nations Office on Drugs and Crime.
- UNODC (2020) *Global study on firearms trafficking 2020*. United Nations Office on Drugs and Crime.

9 Appendix I.

Tabell 5. Fördelning av kaliber i 269 beslagtagna vapen under 2020 i Region Stockholm gällande typ av vapen och 16 kalibrar

Kaliber metrisk	Automat- karbiner	Kulsprute- pistoler	Pistoler	Totalt
5,45x39	5% (1)	-	-	<1% (1)
5,56x45	20% (4)	-	-	1% (4)
5,6x15	-	4 % (1)	4% (8)	3% (9)
6,35x16	-	-	6% (14)	5% (14)
7,62x25	-	25% (7)	6% (13)	7% (20)
7,62x39	75% (15)	-	-	6% (15)
7,65x17	-	25% (7)	28% (61)	25% (68)
8 mm P.A.K.	-	-	3% (5)	2% (5)
9 mm P.A.K.	-	-	6% (13)	5% (13)
9x17	-	4% (1)	8% (18)	7% (19)
9x18	-	-	5% (11)	4% (11)
9x19	-	39% (11)	30% (67)	29% (78)
10x22	-	-	1% (3)	1% (3)
10x25	-	-	<1% (1)	<1% (1)
11x43	-	4% (1)	2% (4)	1% (4)
Icke-standardiserad	-	-	1% (3)	1% (3)

Skjutningar och beslag av skjutvapen i Polisregion Stockholm under 2020

Diarienummer: A650.710/2021:428